

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Första Kammaren. N:o 38.

Torsdagen den 8 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för sistlidne dag.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Konstitutions-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Regeringsformen.

Föredrogs men begärdes af flera ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets nedannämnda, sistlidne dag bordlagda utlåtanden och memorial:

N:o 33, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse angående förändrad lagstiftning om äktenskapsskilnad;

N:o 34, i anledning af väckt motion om antagande af en författning angående utredning af gäldbunden köpmans bo genom s. k. afveckling medelst administration;

N:o 35, i anledning af Första Kammarens återremiss af tvenne paragrafer i det af Utskottet i dess utlåtande N:o 27, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag om dikning och annan afledning af vatten, framlagda förslag till lag i ämnet.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 12, angående åtskilliga ännu oafgjorda frågor rörande tullbevollningen.

3:dje punkten.

*Sochertullens
förhöjning.*

Herr Reutersvärd: Den reservation jag afgifvit berör egentligen biprodukten sirup och kan således måhända anses icke höra till den nu föredragna punkten, men då jag såsom enskild ledamot i Bevillnings-Utskottet icke haft motionsrätt, sedan motionstiden

*Sockertullens
förhöjning.
(Forts.)* tilländalupit och då Bevillnings-Utskottet låtit denna artikel vara orörd vid den nu varande tullsatsen, så anhåller jag, för att bringa frågan under diskussion, att få yttra några ord med anledning af min reservation. Jag kommer att yrka återremiss på hela den föredragna punkten, på det att Bevillnings-Utskottet må komma i tillfälle att taga i närmare öfvervägande, huruvida icke den af mig föreslagna förhöjningen af tullen å sirup med 2 öre per skålpund skulle kunna bifallas.

Dessa af mig föreslagna 2 ören utgöra samma belopp, med hvilket Bevillnings-Utskottet föreslagit att råsockertullen skulle höjas. Skälet hvarför jag föreslagit denna tullförhöjning å artikeln sirup är helt enkelt det, att jag har mig nogsamnt bekant, att sockerraffinaderierna under de senare åren gått allt sämre och sämre, så att de alla samtliga under år 1878 gjort betydliga förluster. Det är ju helt naturligt att jag ömmar om den svenska industrien och önskar, att den åtminstone måtte, om också med de största ansträngningar, kunna utstå täflan med utlandets. Man kan väl tycka, att det skydd, Utskottet här föreslagit, nemligen en skilnad af 4 öre per skålpund, borde vara alldeles tillräckligt och i och för sig torde det också vara det, hvarför jag också inom Utskottet icke yrkat på någon förändring härutinnan under förhoppning likväl att tullen å artikeln sirup skulle komma att höjas. I flera främmande länder t. ex. Frankrike och Tyskland är emellertid förhållandet sådant, att raffinaderierna der på flera sätt äro gynnade. Dels få de en restitution, då raffineradt socker öfversändes till andra länder, som är så stor, att de med fördel kunna sälja sitt socker billigare här i Sverige än i Frankrike eller Tyskland, och dessutom hafva de också — särskildt vet jag att så är fallet i Tyskland — den ofantliga fördelen, att taxan på råsocker är så stor, att det redan deri ligger en stor premie. Detta har gjort, att importen af raffineradt socker här i Sverige på de sista 10 åren har vuxit så betydligt, att den nu uppgår till ett sex gånger så stort belopp som för 10 år sedan.

Detta är ett förhållande, som jag anser böra af Riksdagen beaktas, synnerligen under en tidpunkt, då man ser att industrien i landet har att kämpa med de största svårigheter, och jag vill derfor för min del icke med min röst bidraga till att ruinera ärven denna industrigren. Jag antager, att flere talare komma att yttra sig angående denna punkt i dess helhet och för närvarande tillåter jag mig endast att begära återremiss, hufvudsakligen i syfte att Bevillnings-Utskottet måtte taga i ompröfning, huruvida icke tullen på artikeln sirup bör höjas med 2 öre per skålpund.

Herr Odelberg: Den fråga, som här föreligger, nemligen angående förhöjd tull å artikeln socker, är naturligen endast föranledd af behovet af ökade statsinkomster för att kunna få budgeten att gå i hop, och ehuru jag i likhet med den siste talaren icke är benägen för en förhöjning af sockertullen, emedan jag anser att socker är en af de allmännaste och nödvändigaste förbrukningsvaror, så är jag dock mera vän af en indirekt än af en

direkt beskattning, och jag får därför förklara, att jag villigt fogar mig efter det förslag, som Utskottet framställt rörande tullen på råsocker. Hvad deremot beträffar den föreslagna förhöjningen af tullen på raffineradt socker, så har jag ur ekonomisk synpunkt den invändningen att göra mot detta förslag, att man derigenom förlänar allt för litet skydd åt de inhemska sockerraffinaderierna. Då en tullförhöjning nu är föreslagen på råsocker, så hade jag trott att man också skulle kunnat vänta, att Utskottet hade tagit notis om den import, som på sista tiden egt rum såväl af råsocker som af raffineradt socker för att kunna se proportionen mellan dessa båda varor; men då så icke skett, skall jag bedja att för några år få uppgifva, huru förhållandet i detta afseende varit.

År 1868 importerades 36 millioner skålpund råsocker och 8 millioner skålpund raffinad. 1869 importerades äfvenledes 36 millioner skålpund råsocker men icke fullt 6 millioner skålpund raffinad. 1870 utgjorde importen af råsocker 31 millioner skålpund och af raffinad närmare 8 millioner skålpund, men åren 1876 och 1877 hade importen af raffinad stigit högst betydligt. 1876 importerades nemligen 34 millioner skålpund råsocker och icke mindre än närmare 39 millioner skålpund raffinad och 1877 importerades 40 millioner skålpund råsocker och 35 millioner raffinad. Om ledamöterna i Bevillnings-Utskottet hade tagit notis om denna import, så är det troligt att de skulle hafva något ömmat för vederbörande sockerraffinaderier, men Utskottet säger nu:

Beträffande åter den tullsats, som, med bibehållande för de inhemska raffinaderierna af det skydd, dessa sedan 1867 åtnjutit och hvari Utskottet icke funnit anledning att nu föreslå någon förändring, bör för raffineradt socker fastställas, torde beloppet af denna tullsats, enligt de grunder, som för uträkningen deraf finnas angifna i Bevillnings-Utskottets år 1872 afgifna betänkande N:o 9, komma att utgöra 14 kronor per centner.

Detta tullskydd af 4 kronor per centner eller 4 öre per skålpund är, såsom jag förut sagt, icke tillräckligt. Detta beror dock icke derpå, att de utländska raffinaderierna kunna tillverka socker af bättre kvalitet eller med större rendement, ty i båda dessa fall tror jag, att våra raffinaderier kunna mäta sig med hvilken utländsk fabrik som helst, utan det har sin grund deri, att i alla våra grannländer tillverkarne af raffineradt socker hafva högst betydliga exportpremier och dessa äro större i de länder der tillverkningen af socker sker af vitbetor. Huru stora premierna äro kan hvarken jag eller någon annan upplysa om, ty det beror helt och hållet på, om tillverkningen skett bättre eller sämre. Våra inhemska fabrikanter hafva nu mera en högst betydligt minskad tillverkning och de hafva måst nedsätta sina pris så mycket som möjligt för att kunna täfla med den stora utländska importen, och detta har naturligen haft till följd att de raffinaderier, som finnas i landet och hvilka, såsom jag vet, tillverka socker mycket väl, icke kunna bestå i längden, och de lemna också numera snarare förlust än vinst. Detta är ett förhållande, som jag förmodar Kammaren icke kan vilja godkänna, och för min

*Sockertullens
förhöjning.
(Forts.)*

*Sockertullens
förhöjning.*
(Forts.)

del nödgas jag därför anhålla, att Kammaren måtte besluta en tull af 15 öre per skålpund för raffineradt socker, d. v. s. en skilnad af 5 öre i tullen på råsocker och raffinad. Detta är icke just någon nyhet och den franska traktaten tillåter en sådan förhöjning i tullen. Det var nemligen först 1869 års tulltaxa, som bestämde den nu varande differensen af 4 öre mellan tullen på råsocker och raffinad; i tulltaxorna af åren 1857, 1860 och 1863 var nemligen tullen på råsocker bestämd till 8 öre och tullen på raffinad till 13 öre per skålpund.

Jag yrkar således för min del att tullen på raffinad måtte bestämmas till 15 öre per skålpund, då tullen på råsocker är satt till 10 öre.

Herr Bennich: Det är en gammal fråga, som åter dyker upp hvarje gång vi behandla tulltaxan och artikeln socker beröres, jag menar nemligen frågan om sockerraffinaderiernas betryckta ställning och deras behof af större skydd. Denna fråga är så gammal, att jag icke tror att det finnes många qvar inom representationen, som minnas när den först uppkom, åtminstone är flertalet af representationen yngre. Jag var mycket tidigt med och åhörde diskussionerna från de olika lägren. Det fans en tid, då raffinadsocker var förbjudet till införsel och med det förhållandet — det enda jag kan påminna mig — voro sockerraffinaderierna belättna, men så snart man ville taga bort detta införselbud, så måtte man föreslå hvilken tullsats som helst i stället för förbudet: det uppgafs ändå alltid från raffinaderiernas sida att den tullsatsen vore för låg. Jag ber om ursäkt att jag här måste erinra om några förhållanden från den tiden, men dessa förhållanden äro verkligen belysande för hela uppfattningen af frågan. Om jag minnes rätt, var det år 1846 eller 1847, som Kongl. Maj:t nedsatte en komité för att behandla sockerfrågan och andra tullfrågor. Denna komité satte i fråga, att sockerraffinaderierna skulle få ett tullskydd af — om jag minnes rätt — 6 skilling banko per skålpund. (I parentes ber jag få anmärka att jag icke fullkomligt kan svara för riktigheten af sjelfva siffrorna, emedan de ju lätt på 30 år kunnat falla ur minnet, men jag ansvarar för det faktiska i sjelfva sakförhållandena). Då gingo raffinaderierna in till Kongl. Maj:t med en framställning och bevisade klarligen med de mest trovärdiga siffror, att 7 skilling var det minsta, de kunde vara nöjda med. När frågan förekom hos Kongl. Maj:t fick man på något sätt anledning att antaga, att Kongl. Maj:t tänkte i sitt förslag nedsätta skyddstullen med 1 skilling under hvad komitén föreslagit. Då kommo raffinaderierna, som alltid voro mycket uppmärksamma på händelserna, åter och bevisade tydligt och klart, att 6 skilling var det allra minsta skydd som fordrades för att de icke skulle gå under. Sedan kom frågan till Riksdagen, och der ifrågasattes ganska allvarligt att det skulle blifva endast 4 skillings skydd. Genast bevisade raffinaderierna, att det minsta de kunde nöja sig med var 5 skilling eller just hvad Kongl. Maj:t hade föreslagit. Denna historia har sedan

återupprepats hvarje gång, som frågan om skydd för raffinaderierna förevarit. Raffinaderierna hafva alltid bevisat, ja klarligen bevisat, att den tullsats, som varit i fråga, varit lägre än den borde vara. Man blef slutligen så van dervid, att man icke fäste allt för stort förtroende vid den der faktiska bevisningen, som allt jemt återkom så ofta det var något nytt uppslag i frågan, utan man sökte i stället bestämma sitt beslut efter upplysningar från andra håll, och det befans då, att man lämpligen kunde sätta tullsatserna å råsocker och raffinadsocker i det förhållande till hvarandra, som sedermera med någon ytterligare modifikation hufvudsakligen bibehållits. Detta skedde, om jag icke missminner mig, år 1865. År 1867, då här var stor förlägenhet i landet — ett välfärdsutskott nedsattes och man visste icke, hvarifrån man skulle kunna få inkomster, ungefär såsom nu är förhållandet — befans det nödigt att höja tullsatserna på socker. Tullen på råsocker bestämdes då till 10 öre och tullen på raffinad till 14 öre.

Naturligen dröjde icke sockerfabrikanterna att bevisa, att de icke kunde berga sig, när man höjde råsockertullen från 8 till 10 öre, men icke ökade raffinadtullen med mera än 4 öre, som förut utgjorde differensen. Nu hafva vi emellertid af en talare på stockholmsbanken blifvit erinrade derom, att förhållandet under åren 1868 och 1869 stälde sig så, att införseln af råsocker var betydligt större än införseln af raffinad och skilnaden var så stor, att importen af raffinad endast utgjorde omkring 8 millioner skålpund, under det att införseln af råsocker uppgick till närmare 40 millioner skålpund. Detta fortfor under nyssnämnda år, då tullsatserna hos oss voro precis de samma, som Utskottet nu föreslagit, nemligen respektive 10 och 14 öre per skålpund. År 1872, då statens finanser voro förbättrade, så att man kunde nedsätta tullen på denna allmänna förbrukningsartikel, reducerades tullsatserna med iakttagande af alldeles lika skydd, som hade åtnjutits under den tid, då afgiften på råsocker var förhöjd; man reducerade med yttersta noggrannhet och beräknade omsorgsfullt skyddet och stannade vid den åsigten, att 8 öre på råsocker och 11,6 öre på raffinad vore den rätta proportionen. Dervid har det stått sedan 1872 och dervid står det ännu i dag. Nu är det åter en sådan tid, då man måste förhöja råsockertullen för att få en ökad statsinkomst och naturligen måste man på samma gång höja raffinadtullen, emedan man ju bör iakttaga full rättvisa mot socker- raffinaderierna, så att de icke blifva lidande genom den förändring, statsverkets behof påkallar. Detta har Utskottet också iakttagit, då det föreslagit, att tullen på råsocker skall höjas från 8 till 10 öre, alldeles såsom den höjdes 1867, samt att tullen på raffinad skall höjas från 11,60 till 14 öre äfvenledes såsom det skedde 1867. Den omständigheten att, ehuru väl sockerraffinaderierna här i Sverige under de senare åren måst uthärda en svårare konkurrens med utländska sockerraffinaderier än de under närmast föregående tiden haft att utstå, införseln af råsocker det oaktadt bibehållit sig ungefär på samma ståndpunkt som den under en längre följd af år intagit, den omständigheten synes mig bevisa,

*Sockertullens
förhöjning.
(Forts.)*

*Sockertullens
förhöjning.
(Forts.)*

att vi för närvarande i förhållandet mellan råsocker- och raffinadtullen hafva träffat det rätta. Ingen lärer väl vilja lagstifta så, att den inhemska tillverkningen derigenom förtryckes, men icke heller så att man utesluter konkurrensen med utlandets raffinaderier, för att förekomma verkan af den exportpremie, som andra länder bevilja. Denna exportpremie, der den förekommer, få de främmande länderna betala, men den premie, man här fordrar till skydd för de inhemska sockerraffinaderierna emot verkan af samma exportpremie, skulle de svenska konsumenterna få betala. Det är således stor skilnad mellan att tillgodogöra sig den ena eller att underkasta sig den andra premien. Nu är det verkligen händelsen — jag vill icke förneka det — att det finnes stater, som gifva exportpremie, väl icke såsom *direkt* premie, men såsom en följd af hvarjehanda mindre noggranna beräkningsmetoder, genom hvilka vid utförsel af raffineradt socker från dessa stater verkan af samma en drawback utöfver hvad han betalt för råvaran; men härvid är det att märka, att — såsom Herr Odelberg också anförde — icke någon menniska kan säga, huru stor denna exportpremie verkligen är, emedan den är beroende af en oändlig mängd omständigheter, så att den blir något olika nästan för hvarje sockerbruk. Men om således ingen kan säga huru stor denna premie är, huru skall man då kunna afgöra, hvilken afgift man skulle lägga på konsumenten för att motverka inflytandet af en sådan obekant storhet?

Det är ingalunda på måfå uträkningarne angående rätta förhållandet emellan införseltullen å råvaran och å den förädlade varan hos oss äro gjorda hvarken vid denna eller vid andra riksdagar. Jag kan försäkra, att åt denna fråga egnats den mest uttömmande utredning vid flera tillfällen och sockerfabrikanterna hafva fått lemna upplysningar ända in i de minsta detaljer; särskildt var detta förhållandet vid den stora undersökning, som föregick utfärdandet af författningen strax efter franska traktatens afslutande. Jag håller betänkandet derom i min hand och skulle derur kunna meddela de exakta belopp, som icke mindre än tre af våra största sockerfabrikanter uppgifvit och den beräkning, som komitén på grund deraf uppställt, men som jag vet att Kammaren icke är road af att höra många siffror, så inskränker jag mig till att nämna, att det derigenom ådagalades, att med en tullsats af 10 öre per skålpund råsocker, eller just hvad Utskottet nu föreslagit, och under antagande, att de svenska sockerfabrikerna borde tillerkännas ett skydd af 25 procent af hela tillverkningskostnaden, skulle tullsatsen på raffineradt socker rätteligen utgöra 13,34 öre. Nu har Utskottet föreslagit, att denna tullsats skulle blifva 14 öre, följaktligen 0,66 öre *mera* än som erfordras för att raffinaderierna skulle få igen den erlagda tullen för råvaran och derutöfver 25 procent af tillverkningskostnaden i skydd för sitt arbete. Jag hemställer till Herrarne, huruvida man i någon branche bör göra större uppoffringar, och framför allt, huruvida man bör fördyra denna artikel, hvilken, såsom en talare på blekingebänken har yttrat, verkligen är en stor, allmän förbrukningsartikel, genom att ålägga densamma en ännu högre

skyddsafgift, af hvilken statsverket icke finge någon fördel. Om vi i följd af statsverkets ställning måste belägga råvaran med en förhöjd tull och följaktligen beskatta sockerförbrukningen i vårt land för *statens* ändamål, så böra vi dock vakta oss för att underkasta den en öfverdrifven beskattning för att gynna några få sockerfabriker.

Jag tillåter mig därför att hemställa om bifall till Utskottets förslag.

Herr von Koch: Under åberopande af hvad jag i går yttrade angående min åsigt om höjandet af tullen på kaffe och socker, nemligen att Utskottets förslag skulle bifallas, och man således icke skulle sätta någon tull på kaffe, så vill jag i afseende på den föreslagna förhöjningen af sockret nu, vid denna sena tid på Riksdagen, då dess afslutande beror derpå, om vi snart kunna komma öfverens, böja mig för nödvändigheten att reglera staten så, att denna någorlunda går ihop, och ber blott att få till protokollet förklaradt, att, såsom jag genom mina förslag varit nog lycklig att få bort tullen på salt, sill och fisk, så hoppas jag kunna lefva den dag, då vi få bort tullen på socker. Jag hoppas, att vi nästa riksdag skola kunna höja bränvinsskatten så tillräckligt, att vi då måtte kunna stryka ut tullen på socker.

Jag nödgas, som sagdt, nu böja mig för nöden och bifalla Utskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Jag har förut uttalat mig mot Kongl. Maj:ts förslag att öka tullen på kaffe. Hvad socker beträffar, som jag anser vara lika väl som kaffe en nödvändighetsartikel för de fattiga och mindre bemedlade klasserna i landet, så anser jag likaledes att ingen förhöjning af tullen derå bör ske. Det kan nog hända, att framdeles, då en större förändring i våra beskattningsförhållanden förekommer, tullen på dessa nödvändighetsvaror bör höjas och kommer att höjas. Men jag anser, att det bör ske på samma gång som förhöjningar på de konsumtionsartiklar, som de rikare och förmögnare klasserna konsumera, på vin och läckerheter, sammet, siden och dylika artiklar; och det är därför som jag skulle lifligt önska, att den traktat, som binder händerna på Riksdagen att verkställa nödiga jemkningar af tullförhållandena så, att dessa blifva rättvisa och billiga, måtte upphöra, och den upphör i själfva verket med slutet af detta år, beroende det på statsmakterna att förnya densamma, hvilket jag, för min del, hoppas icke måtte ske. Om vi kasta en återblick på sockerförhållandena under olika tider, så finna vi, att år 1830 denna artikel gaf en tullinkomst af endast något öfver 278,000 kronor, och nu gick den 1877 till icke mindre än 7,337,000 kronor. Det tyckes verkligen vara en så stor tillökning på 50 år, att vi, efter min åsigt, borde stanna dervid.

På samma sätt med kaffe; denna artikel gick till omkring 492,000 kronor, år 1830, hvaremot den 1877 lemnade 2,546,000 kronor. Då man besinnar, huru högt mängden af det svenska

Sockertullens förhöjning.
(Forts.)
folket är beskattadt, i alla hänseenden — ty jag nämnde för några veckor sedan vid en diskussion om ett närliggande ämne, att samtliga bördorna på 50 år ökats från 3 till 34 millioner — så synes det mig vara i alla afseenden orättvist att ytterligare öka denna tunga beskattning.

Jag får, på grund af hvad jag nu i största korthet har nämnt, anhålla om afslag å den ifrågavarande punkten.

Herr Jöns Pehrsson: Då Kammaren här i går höjde kaffetullen med 1 öre på skålpundet, så är det ännu ovisst, huruvida detta kan blifva Riksdagens beslut. Om man antager, att så blir förhållandet, skulle man kunna böja sig för att åtminstone höja sockertullen med 1 öre per skålpund. I alla fall är jag ense med Herr Ordföranden i Bevillnings-Utskottet derom, att, då socker är en sådan artikel, som hufvudsakligen måste importeras, jag tror att de inhemska raffinadörerna hafva det skydd, som de skäligen kunna påräkna, och då varan ändå skall införas, så tror jag icke en stor olikhet skulle uppstå, om det skulle komma något mer raffineradt eller oraffineradt socker in; det är nu icke lönt att tala om. Men nog hafva Riksdagen och framför allt raffinadörerna bidragit till att den inhemska sockertillverkningen blifvit hindrad i sin linda och sannolikt icke kan komma i gång på lång tid. Det största sockerbruket i Skåne har t. ex. nedlagt hela rörelsen.

En reservant har väl sagt, att sirup och socker äro så oskiljaktiga i ett hushåll hos den fattiga befolkningen, att sirup likaväl som socker skall höjas. Han yrkade på grund häraf återremiss. Men då man väl nu icke har något hopp om att få frågan återremitterad, så vet jag icke hvad som kan hindra reservanten att yrka, att tullen på sirup höjes, förutsatt att tull på socker höjes.

För min del yttrade jag i går, att jag ville motsätta mig alla förhöjningar; jag vill fortfara med mitt yrkande, ehuru jag vet, att det icke denna gång skall lända till någon framgång. Men det råar jag icke för, att Riksdagen icke betänker, huru egoistiskt den handlar, då den beskattar den stora massan af folket, som icke har något ord här att säga, men vill icke tillåta, att någon utsträckning i den vägen eger rum. Man tager stora summor till att understödja enskildes misslyckade spekulationer och tager dessa ur de fattigas fickor. Jag tror, att Riksdagen icke handlar som den bort handla, då den lägger statsbristen på den indirekta beskattningen. Åtskilliga talare hafva emellertid erkänt, att det är så de vilja hafva det, och om nu sockertullen höjes med här föreslagna belopp och om vi få 2 öres högre tull på sirup, så hafva vi snart summorna gifna.

Jag, för min del, vill deremot icke lägga allt på den indirekta beskattningen och yrkar därför afslag på denna punkt.

Grefve af Ugglas: Då jag på 1850-talet under de flesta riksdagar var ledamot af Bevillnings-Utskottet, så anhåller jag att

få instämma i hvad Herr Bennich sagt, och ber att få tillägga något, som han förbigick. *Sockertullens förhöjning.* (Forts.)

Han omtalade alla de uppgifter, som vid den tiden, då sockertullfrågan var före vid riksdagarna, inkommo från tillverkarne. Det är fullkomligt sant att Bevillnings-Utskottet snart sagdt öfverflyglades af sådana uppgifter, somliga visserligen i någon mån så att säga på fri hand uppgjorda, men andra enligt min öfvertygelse fullt korrekta. Men då tillverkarne kommo med sina beräkningar för att fordra och bevisa behovet af ett högre tullskydd än man velat sätta, så berodde detta hufvudsakligen derpå, att vid intet sockerraffinaderi den tiden var tillverkningen drifven till samma fulländning som i utlandet, och i många stod det temligen illa till, så att rendementet, der det var som bäst, belöpte sig till blott 90 procent, och på somliga ställen till och med med några procent understeg denna siffra. Nu åter, sedan tullsatsen drifvit dem att tillegna sig alla möjliga förbättringar, så uppgår i närvarande stund rendementet till 97 å 98 procent.

Då nu sockerraffinaderierna hafva under en tid, då rendementet till följd af sämre produktion var betydligt mindre, likväl kunnat berga sig och arbeta såsom de gjort, då man ser att importen af råsocker icke minskats -- skola de då icke nu under en tid, då rendementet gifver betydligt mycket mer, kunna utärda precis samma tull, som förut är satt? Det förefaller mig alldeles tydligt bevisadt, och därför får jag understödja Utskottets förslag.

Herr Reutersvärd: Att döma af ett yttrande, som Herr vice Ordföranden i Bevillnings-Utskottet afgifvit, vill det synas som om han ansåge att vi, som velat tillse att fabrikanterne uti den industri, hvarom nu är fråga, skulle kunna erhålla något större fördelar än hvad Utskottet framställt, skulle vilja föra de orättfärdigas talan; och det är mot ett sådant sätt att föra discussionen som jag måste protestera. Jag är fullkomligt öfvertygad om, att de uppgifter, som blifvit mig lemnade i detta afseende, äro fullt sanningsenliga. De grunda sig nemligen på avslutade böcker, och således om för 30 å 40 år sedan det fans så beskaffade industriidkare, som Herr Bennich åberopar, så böra icke de efterkommande straffas, såsom man säger, till tredje och fjärde led därför, att så möjligen tillgått i forna tider. Det är icke första gången man hör på detta rum, att hvarje fabrikants uppgifter, när de gälla tullfrågor, måste betraktas lika med noll och af intet värde, emedan man ifrån dem icke kan få ett sant ord. Jag medgifver, att ett sådant yttrande är temligen bittert att höra för dem, som äro fabrikanter, och jag tror, att det finnes lika mycken redbarhet hos fabrikanter som hos andra.

Beträffande frågan om den tullförhöjning, Herr Odelberg föreslagit, skall jag icke yrka något, utan fortsätter mitt yrkande om återremiss, och ber att till ledamoten på kronobergsbänken få nämna, att på min reservation kan icke, efter min öfvertygelse, proposition framställas, enär Utskottet icke har upptagit den i

Sockertullens förhöjning. betänkandet, och en enskild reservants åsigt kan icke, åtminstone i detta fall, blifva föremål för propositions framställande. Det är skälet, hvarföre jag nödgas här begära återremiss.
(Forts.)

Herr Andersson: Skälet för Utskottet att föreslå den förhöjning i sockertullen, som här är i fråga, har uteslutande varit nödvändigheten att bereda inkomst för fyllande af statsverkets behof. Då frågan om bränvinstillverkningsafgiften för några dagar sedan förevar, så hade Utskottet framlagt en beräkning öfver, huru mycket som fordrades att fylla genom ny beskattning. Detta uppgick till 5 millioner. Men jag tog mig då friheten att granska denna beräkning och jag fick summan högre. Afven om den förhöjning i tullen å kaffe, hvarom Första Kammaren fattat beslut, skulle komma till stånd, så är det, detta oaktadt, alldeles nödvändigt att höja tullen på socker såsom här är föreslaget, eljest kunna icke statsinkomsterna betäcka utgifterna. Det blir ändå nödvändigt att åtaga sig en tilläggsbeviljning af icke ringa belopp. Om nu tullen på kaffe skulle blifva Riksdagens beslut, så behöfves denna förhöjning mer än väl för att betäcka den brist, som utan tvifvel uppkommer i den af Utskottet verkställda beräkning i fråga om tullen å tobak; ty enligt min öfvertygelse kommer den icke för nästa år, derest Riksdagen bifaller Utskottets förslag, att lemna beräknade 400,000 kronor. Det är nemligen känt, att på den sista tiden stor quantitet tobak införts i landet, och det är antagligt att nästkommande år man icke har att vänta någon särdeles inkomst af denna tull. Man har sagt, att tull på socker är en olämplig beskattning, derföre att den drabbar den fattige. Jag är i det afseendet af olika tanke; jag tror mig hafva den erfarenheten, att socker konsumeras hufvudsakligen af den mera välbergade delen af nationen, den fattige sparar mycket derpå. Den mindre välbergade delen af befolkningen använder deremot sirup; och ur den synpunkten skulle jag anse det olämpligt att höja tullen på sirup. Om tull på sirup, oaktadt förhöjningen af tull på socker, bibehålles vid sitt nuvarande belopp, så inverkar det, enligt mitt förmenande, icke till någon skada för sockerbruken, dessa beröfvas derigenom icke någonting af det skydd de hittills åtnjutit. Då riksdagen 1872 höjde tullen på socker till samma belopp, som nu är föreslaget, så höjdes icke tullsatsen på sirup utan bibehölls fortfarande vid 4 öre; och granskar man uppgifterna om införseln af sirup och tillverkningen deraf i landet, så undergick beloppet deraf då icke någon förändring. Således tror jag, att det är bäst att bibehålla sirup vid den nuvarande tullsatsen.

Man säger att sockerbruken nu arbeta under ogynsamma förhållanden. Det är en sanning, det har jag också hört. Men till stor del får man väl tillskrifva det den i allmänhet dåliga konjunktur, som nu råder. Genom bifall till Utskottets förslag skulle emellertid skyddet för sockerbruken blifva 0.4 öre högre per skålpund än det nu är. Det är nu endast 3,6 öre, men blifver enligt

Utskottets förslag 4 öre; derföre vågar jag anhålla om bifall till Utskottets förslag. *Sockertullens förhöjning. (Forts.)*

Herr Bennich: Jemte det att jag helt och hållet instämmer i det yrkande som blifvit gjordt och grunderna derför, att tullavgiften å råsocker nu måtte sättas till 10 öre, och jag fortfarande vidhåller framställningen om 14 öre tull på raffineradt socker, så ber jag att få tillägga några ord med anledning af min ärade väns på vestmanlandsbänken förebräelser, att jag skulle hafva tillvitvat våra näringsidkare att icke hafva lemnat efter deras egen uppfattning sanningsenliga uppgifter. Någon sådan tillvitelse har jag aldrig uttalat eller velat uttala. Men deras uppfattning af hvad de behöfva, deras föreställning om skyddets nödvändighet, är ju någonting helt annat än afsigtligt origtiga uppgifter. Den, som lefvat i åtnjutande af en viss fördel, men för ögonblicket tryckes af svårigheter, han undgår icke lätt ensidig uppfattning både af sitt behof och af sin skäligen rätt gent emot andra. Likasom en sjuk vanligen icke sjelf rätt bedömer sitt onda och botemedlen derför, så äro näringsidkarne icke tillräckligt opartiska i sin uppfattning, icke nog klarsynta för förhållandena för att kunna bedöma hvad som är nödvändigt eller icke nödvändigt. De låta missleda sig, emedan de döma i egen sak. Det är detta jag har velat säga, icke att de lemna några origtiga uppgifter *med afsigt*.

Herr Svanberg: Det är säkerligen alldeles öfverflödigt att yttra några ord om behöfligt skydd för de svenska näringarne, synnerligen då man, genom den sista gemensamma voteringen om tullen på läder, sett hvilken omvårdnad synnerligen denna Kammare är hugad att skänka till och med en så vigtig näring för vårt land som garfverierna. Jag tänker derföre icke framställa något yrkande angående den behöfliga skilnaden i tullen emellan rätt och raffineradt socker, men jag vill endast för min ringa del yttra några ord till svar på Herr Bennichs senaste anförande. Först och främst torde det icke vara alldeles rätt att säga, att de förhållanden, som existerade på den tid då franska tulltraktaten afgjordes, voro alldeles desamma som nu ega rum. Herr Bennich vet t. ex. lika väl som jag och flere med mig de stora förändringar som skett i Belgien rörande exportpremierna å raffineradt socker och hvilka hafva haft till följd, att derstädes raffineradt socker säljes här i Stockholm till billigare pris än i någon af Belgiens städer. Då det talas om de uppgifter som lemnats från det ena hållet, borde man också tala om, hvilka uppgifter man åtminstone varit skyldig att inhemta från det andra. Jag fruktar emellertid, att med dessa uppgifter varit alldeles samma förhållande, som med dem den sista tullkomitén, efter Herr Bennichs derom fälda yttrande, inhemtat. Det finnes nemligen uti vårt land många fabriks- och handverksföreningar, väl värda förtroende, ty dess medlemmar utgöras af Sveriges förnämsta industridkare, och då jag visste att ej något spörsmål blifvit från den omnämnda tullkomitén framstaldt till härvarande fabriks- och handt-

*Sockertullens
förhöjning.
(Forts.)*

verksföreningar, har jag gjort mig underrättad om, huruvida några upplysningar blifvit inhemtade från någon af de öfriga större föreningarna i riket, men öfver allt fått ett nekande svar. För att rätt hafva uppfyllt sitt åliggande borde den härvarande tullkomitén möjligen hafva förfarit på samma sätt som en dylik komité uti Frankrike, hvilken der arbetade så godt som samtidigt, och som infortrade utlåtanden från, som jag tror, alla landets industriföreningar.

Jag har intet yrkande att framställa, ville endast anföra detta till svar på Herr Generaltulldirektörens senaste yttrande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden: 1:o att den förevarande punkten måtte bifallas oförändrad; 2:o af Herr *Odelberg*, att punkten skulle antagas med den förändring, att tullsatserna å raffineradt socker och å ljusare oraffineradt socker förhöjdes från 14 kronor till 15 kronor för centnern; 3:o att punkten måtte till Utskottet återförvisas; samt 4:o att densamma skulle afslås.

Härefter framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades talrika ja jemte åtskilliga nej, vidare proposition på punktens antagande med den af Herr *Odelberg* yrkade ändring, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja, sedermera proposition på punktens återförvisning, hvartill svarades nej, och slutligen proposition på afslag å punkten, hvilken proposition jemväl med nej besvarades; hvaruppå och efter det proposition på bifall till punkten oförändrad ånyo blifvit gjord samt med talrika ja, blandade med nej, besvarad, Herr Talmannen förklarade ja nu hafva varit öfvervägande.

Herr *Odelberg* begärde votering.

Sedan Kammaran, uppå Herr Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit bifall till punkten med den ändring, Herr *Odelberg* föreslagit; uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 3:dje punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med den förändring, att tullsatsen å raffineradt socker och oraffineradt socker till färgen icke mörkare än N:o 18 af den i världshandeln gällande Holländska Standard förhöjes till 15 kronor för centnern.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—82.
Nej—21.

4:de punkten.

Lades till handlingarne.

5:te punkten.

*Tobakstillens
förhöjning.*

Grefve Posse, Knut: Redan vid den diskussion, som egde rum i denna Kammare vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition rörande statsverkets tillstånd och behof, faldes yttranden af en ledamot i denna Kammare å örebrobanken, hvilka för mig gjorde klart, att ändamålet med den Kongl. propositionen, angående förhöjning af tullen å tobak, skulle förfelas. Han yttrade då:

“Hvad beträffar artikeln tobak, så borde jag kanske icke här yttra mig om densamma; men då jag tror mig ega någon kännedom om förhållandena dermed, ber jag få nämna, att, om redan nu eller så snart som möjligt en förhöjning i tullsatsen å nämnda artikel beslutas, skulle detta visserligen hafva till följd, att en stor del af den utaf chefen för Finansdepartementet uppgifna bristen i inkomsterna för innevarande år komme att endast genom tullen å denna artikel fyllas; enär all sådan nu på nederlag liggende komme att oförtöfvadt till förtullning anmälas; men deremot skulle en stor brist uppstå i inkomsterna under år 1880 och de derpå följande åren, af den anledning i synnerhet, att af nämnde artikel redan länge pågått och ännu pågår en högst betydlig import, frammanad bland annat af farhågan för en tullförhöjning. Man vill förebygga detta genom att uppdraga åt Bevillnings-Utskottet att oförtöfvadt företaga frågan härom till afgörande; *men detta är redan för sent.* Redan för länge sedan äro sådana förberedelser vidtagna, att en dylik åtgärd icke skulle medföra den önskade följden. Man må nu emellertid försöka; någon vinst kan måhända alltid uppkomma deraf; men huruvida det i allmänhet är någon vinst för landet att tullsatserna höjas, detta lemnar jag derhän. Det är ett sätt att på en omväg taga, hvad man icke bör taga. Det är ett sätt att smyga sig in i folkets fickor, och fråga är, om det sättet kan vara förenligt med den billighet och den rättvisa, hvilken man är skyldig alla dem, som hafva mindre råd att betala skatt. Jag har vid alla tillfällen, då jag på ett annat rum inom Riksdagen haft att yttra mig i dessa frågor, intagit samma ståndpunkt som nu, och det förvånar mig, att den ledamot på göteborgsbanken, hvilken tidigare än jag var en vän af frihandeln, nu kunnat tillstyrka denna Kammare att besluta en ännu större förhöjning i tullsatserna, än chefen för Finansdepartementet ansett sig böra föreslå. Man måste väl ändock i främsta rummet vara rättvis mot de klasser af svenska folket,

Tobakstullens förhöjning.
(Forts.) som hafva att bära denna börda. Sättet är beqvämt; men det beqväma är icke alltid politiskt klokt eller moraliskt rättvist. "Från rättvisan får ej göras något undantag, ty då gifves ingen rättvisa" har en vis man sagt. Der det finnes två moraler, der finnes i sjelfva verket ingen."

Detta yttrande af sakkunnig person gaf mig genast anledning betvifla, att något skulle vinnas genom denna förhöjning. För cirka fjorton dagar sedan upplyste chefen för Tullstyrelsen, att importen af tobak sedan riksdagens början antagit högst betydliga dimensioner, så att han till och med varnade Kammaren att låta förleda sig att antaga de stora tullafgifter, som i synnerhet under senaste månaderna erlagts, vara tecken till, att våra förhållanden till utlandet i ekonomiskt afseende voro desamma som förut, när de ökade tullafgifterna hade sin grund i den aldeles ovanligt stigande importen af tobak. Här har sedermera senast i går blifvit antydt och äfven i dag af en annan talare bekräftadt, att man icke bör hålla på den beräkning af tullinkomsterna för tobak, som blifvit uppgjord, ty den kommer att svikas. För min del får jag till följd häraf anhålla om afslag å den nu föredragna punkten. Mången kan måhända tycka, att det är synd om dessa importörer, som nu sjelfva få stå risken för sina spekulationer. För mig är detta dock icke af någon afgörande vikt, ty jag måste uteslutande se på statens fördel och finner icke lämpligt, att man gifver den ene eller andre importören tillfälle att, så att säga, ur statens fickor taga hvad som varit afsedt för staten att erhålla. Jag ber blott få återöpa, att redan vid den nyss nämnda diskussionen gafs en varning från statsrådsbanken till de herrar, som kunde vara benägna för en sådan import. Herr Finansministern yttrade nemligen då helt kort dessa ord:

"En ärad talare yttrade några ord om sannolikheten af, att ökad tull på tobak icke för år 1880 skulle gifva nämnvärd inkomst därför, att spekulationen antagligen skulle skynda sig att redan under år 1879, och innan Bevillnings-Utskottet — det må påskynda sitt arbete hur mycket som helst — hinner inkomma med utlåtande och Riksdagen fatta beslut, fylla sitt behof af denna artikel. Jag vågar deremot hysa den öfvertygelsen, att spekulationen i dessa tider icke har så lätt att fylla 1880 års behof af tobak. Den vinst, som skulle uppkomma af en sådan lyckad spekulaton — *det är dock icke säkert att den lyckas, ty möjligheten att tullen i fråga icke höjes kvarstår ända till dess Riksdagen fattat sitt beslut* — jag behöfver icke fortsätta uppläsningen längre. Det gafs således redan då varningsord, hvidan konsiderationer nu böra så mycket mindre komma i fråga, sedan sådana varningar redan från högre ort gifvits. Dessutom tror jag, att genom det beslut Första Kammaren för sin del fattat, att höja tullen på kaffe med ett öre, skall tillfyllest ersättas den inkomst, som kunde uppstå å tobakstullen genom bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Jag ber få begagna tillfället att säga något, som jag kanske borde hafva sagt i går, när fråga var om förhöjning å kaffe, nem-

ligen att jag icke kunnat föreställa mig, att icke, trots förhöjd tull, behovet skulle kvarstå att taga ökade inkomster genom bevilning. En annan sak är, om det kan vara med nödvändighet och klokhet öfverensstämmande att genast höja bevilningen i banko. Det är något, som Bevillnings-Utskottet får tillse, när slutsumman blifvit bestämd. Jag tror dock, att man borde gå varligt till väga äfven der, ty samma behof kommer må hända tillbaka äfven ett annat år och deraf borde man kanske också hemta anledning att taga i öfvervägande, hvilka inkomsttitlar då må kunna användas. Detta blir emellertid Bevillnings-Utskottets sak. Jag har, som sagdt, alltid förutsatt en ökad bevilning under andra artikeln, men jag tror icke det är skäl att gå för hastigt på den vägen, om man icke vill komma så högt upp, att man måste draga sig för att fullfölja på samma väg. Jag har endast velat antyda detta. En förhöjning med 25 procent är ju ganska stor att börja med. Äfven för kommande år kan det ju vara bra att hafva något att taga till, ehuru jag hoppas, att vi nästa år skola hafva flere andra kassaartiklar i tulltaxan, än dem vi nu hafva.

*Tobakstullens
förhöjning.
(Forts.)*

Jag yrkar afslag å denna punkt och Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Jag är nästan förlägen att träda upp efter min länskamrat, som i så värtaliga ordalag yrkat afslag, ehuru han gjort det med helt och hållet skiljaktiga åsichter mot dem jag hyser. Jag, likasom han, yrkar visserligen afslag, men jag gör det icke på den grund, att importörerna hafva haft tid och förmåga att taga in så mycket råämne, såsom här uppgifvits och äfven blifvit offentligen ådagalagdt. Jag yrkar afslag på den grund att -- man må säga hvad man vill, är dock för mig tobaken i alla former den största öfverflödsartikel, jag kan tänka mig, ty jag kan icke röka, och om jag någon gång skall hafva litet snus, kommer det alltid ner i halsen, men det hör egentligen icke hit -- jag yrkar afslag, säger jag, emedan jag har varit i beröring med kroppsarbetare i öfver tjugu år, och de öppet förklarar, att deras vana vid tobak vore så inrotad, att de mycket hellre undvara middagsmålet än tobaken. Tobaken har således för den arbetande befolkningen blifvit en nödvändighetsartikel, en vana, som den ogera lägger bort. Vidare tror jag också man måste medgifva, att det kan finnas förhållanden, som göra, att en cirkulation behöfves i staten så väl som i människokroppen. Många tillverka nu den der förhatliga varan cigarrer, det är sant. Men å andra sidan har jag full erfarenhet derom, att ganska många enskilda familjer uppehålla sig genom denna tillverkning, och vi se ock hvilken mängd cigarrbodas det finnes här i hufvudstaden. Många kunna ock genom detta bidraga till en familjs nödiga förvärf, och betraktar man saken från den synpunkten, kommer man till ett ytterligare skäl att yrka afslag, det skälet nemligen, att i Kongl. Maj:ts proposition föreslås förhöjd tull endast å råvaran och icke å den arbetade tobaken. Jag tror, att detta är ett stort misstag -- jag kan icke hjälpa

Tobakstillens
förhöjning.
(Forts.)

det — ehuru jag läst i en tidning i dag, att det skulle vara det klokaste Bevillnings-Utskottet sagt under hela Riksdagen, att man icke borde höja tullen på något annat än råvaran. Ehuru jag är ense med dem, som förfäktat denna sats, i andra afseenden, kan jag icke hjälpa, att jag anser Utskottets hemställan om tullen å tobak vara det minst lyckade, Bevillnings-Utskottet sagt. Jag tror således, att vi utan vidare kunna afslå denna tullförhöjning, så mycket mera som jag är öfvertygad derom, att, om äfven denna punkt bifalles, vi härigenom hafva afskurit hvarje möjlighet för Bevillnings-Utskottet och Riksdagen att underlåta att höja den direkta bevillningen, och jag är särdeles angelägen om, att vi, som äro så frikostiga vid beslutande af utgifter, äfven få taga någon del af dessa utgifter på våra debetsedlar.

Jag må tillägga, att, då denna Kammare beviljat höjd tull på kaffe och sedan på socker, bör tullen, då den höjts för socker, äfven höjas för kaffe, ty den ena varan är icke mera nödvändighetsvara än den andra, och jag lofvar därför att, om det blir gemensam votering, jag skall votera för tullförhöjningen på kaffe, ehuru jag i går voterade emot den. Möjligen skola debet och kredit härigenom komma att gå i hop.

På den nu föredragna punkten yrkar jag kort och godt afslag.

Friherre af Ugglas: Då de två förste talarne yrkat afslag, anhåller jag för min del att få yrka bifall till den föredragna punkten.

Det skäl den förste talaren framhöll för afslag var, att ändamålet med denna tullförhöjning skulle förfelas. I viss mån kan han må hända hafva rätt deri, och det är med ledsnad jag sett, att Bevillnings-Utskottet så länge legat på detta betänkande och icke redan för flere månader sedan föreslagit Riksdagen en tullförhöjning, som då kunnat inbringa staten mycket mera än nu. Icke desto mindre anhåller jag om bifall till den ifrågasatta förhöjningen, ty jag tror icke, att ändamålet kommer att *helt och hållet* förfelas. Det må vara att några kapitalstarka tobaksfabrikanter kunnat förse sig med råvara för längre tid, men säkert hafva långt ifrån alla kunnat göra det. Ganska många hafva säkerligen icke haft sådana tillgångar, att de kunnat förse sig med råvara på spekulation. Jag är således fullkomligt öfvertygad derom, att, oaktadt stora importer på vissa håll hafva egt rum, ännu ofantligt många finnas, som komma att importera och nödgas importera äfven efter högre tullsats. Jag tror således icke att, därför att verkan i någon ringa mån förminskas genom den stora import, som redan egt rum, man bör afslå denna förhöjning i tullsats, som efter min öfvertygelse är fullkomligt befogad och fullkomligt riktig. Under alla de många år, då fråga varit om tullförhöjning, har tobaken ständigt framhållits såsom för en sådan förhöjning lämpligast. När nu Kongl. Maj:t föreslår detta och tager steget någorlunda ut, skulle man då besvara denna framställning med ett nej? Det vill jag för min del icke vara med om.

Samme talare förklarade, att Första Kammaren genom sitt beslut om förhöjning i tullen å kaffe fullkomligt ersatt tobakstullen. Till en början vill jag påminna derom, att detta vårt beslut ännu icke är Riksdagens beslut, och innan det är Riksdagens torde det vara för tidigt att tala om, hvilka verkningar det kan hafva i afseende på tullinkomsterna. Vidare må nämnas att enligt Kongl. Maj:ts proposition representerar tillökningen med ett öre å skålpundet kaffe en ökad statsinkomst af 233,452 kronor och förhöjningen i tobakstullen ett belopp af 670,000 kronor. Det kan således tåla vid en nedsättning i beräkningar, om man skall kunna tro att förhöjningen i kaffetullen kan komma att ersätta, hvad man afsett att erhålla genom den ökade beskattningen å tobak.

*Tobakstullens
förhöjning.
(Forts.)*

Jag tror sålunda, att man gör orätt, om man, därför att man tror, att det eller det kan komma att inträffa, icke vidtager en åtgärd, som är vigtig, och för min del vet jag ingenting i hela tulltaxan, hvarpå jag lägger tull så gerna som på tobak, ty den är, säge hvad man vill, ingen nödvändighetsvara. Det har visserligen blifvit för många en vana att begagna tobak, men icke kan man säga, att den är någon nödvändighetsvara, som man skall akta sig att beskatta.

Jag vill emellertid icke för närvarande vidare upptaga Kammarrens tid utan anhåller om bifall till den Kongl. propositionen.

Herr Bennich: I det allra hufvudsakligaste är jag förekommen af den siste talaren. Det är utan tvifvel sant, att åtskillige tobaksfabrikanter, i följd af Kongl. Maj:ts proposition, på spekulation importerat högst betydligt utöfver hvad de i vanligt fall skulle hafva gjort, äfvensom att icke obetydligt här af redan förtullats, men det allra mesta ligger dock på nederlag. Af detta senare kommer naturligtvis, derest den föreslagna förhöjningen afslås, förtullning att ega rum endast i den mån förbrukningen sådant påkallar under detta och nästa år, förutsatt att lager inlagits, som räcker till jemväl för nästa år. Då får statsverket naturligtvis icke *den* fördel, som om förhöjningen snart träder i kraft, då det på nederlag förvarade också snart blifver förtulladt. Statsverkets finansiella ställning varder således genom afslag å förhöjningen af tobakstullen icke hjälpt för det närvarande. För kommande år blifver den det icke heller annat än i den mån förbrukningen kräfver, att det på nederlag liggande lagret förtullas. Nu är det ur två skilda synpunkter, som man vill motsätta sig den föreslagna förhöjningen, den ena skulle jag vilja kalla missundersamhetens och den andra medlidandets. Den förra vill förekomma, att några skola kunna hemta fördel af en spekulation, hvilken dock otvifvelaktigt varit ganska naturlig, då det ju länge varit bekant, att en sådan fråga som denna förelåg och väntades blifva afgjord. Jag lemnar helt och hållet å sido hvad känslor det må hos en eller annan framkalla, att den ene eller andre kan förtjena, låt vara ganska betydligt, på sådana ekonomiska lagstiftningsåtgärder; men på mig, det säger jag uppriktigt, verkar

*Tobakstillens
förhöjning.
(Forts.)*

det ej det ringaste. Den andra synpunkten — allt kommer ifrån kronobergsbänken — utgår från medlidandet med kroppsarbetaren, hvilken för tobaken försakar sitt middagsmål. Ja, han gör det en dag, kanske två; men kommer det till den tredje, tror jag nog, att han föredrager middagsmåltiden framför tobaken. Han må nu göra hvilketdera som helst, han må hafva sina vanor eller ovanor, men det måste väl ändå medgifvas, att icke skola vi smeka dessa vanor så, att vi underlåta att, då sådant är behöfligt, bereda statsverket inkomster, blott för att ovanorna må florera. Jag har icke det minsta deltagande för denna lidande klass, som föredrager tobak framför middagsmålet.

Jag ser denna sak helt och hållet från beskattnings-synpunkt; och i det fallet läser det knappast inom hela den civiliserade världen finnas någon artikel, näst brännvin, som i så hög grad som tobak förtjenar att bära en hög beskattning. Gå vi till alla öfriga kulturländers lagstiftning, finna vi, att de allra flesta hafva mycket högre beskattning på tobaken, än hvad här blifvit ifrågasatt. Hvarför icke vi för länge sedan fått förhöjning af denna skatt, har helt enkelt berott på hänsyn till våra grannar Norrmännen, som icke velat höja sin tull; och då hafva vi icke velat allenast på papperet lagstifta om tullar, hvilka i verkligheten icke komme att inflyta. Det är nemligen uppenbart, att gränsen mellan de båda länderna är så beskaffad, att någon större skilnad i tull dem emellan på så begärliga varor som tobak icke låter tillämpa sig med någon trygghet eller gagn för statskassan.

Ehuru i hufvudsak instämmande med den siste talaren, ber jag dock att i anledning af hans klander mot Utskottet få säga, att det icke är förtjent så till vida, som en stor del af Utskottets medlemmar, till hvilken jag och flere andra af denna Kammares ledamöter hör, redan vid riksdagens början påyrkade att frågan om kassaartiklarnes beskattning genast skulle företagas till afgörande; men man mötte oss med den invändningen, hvars giltighet icke kan helt och hållet förnekas, att dels hade, såsom väl var bekant, i flera inom Kamrarne, i synnerhet den Andra, väckta motioner liksom ock under diskussionen öfver den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof framstälts yrkanden om afslag å de allra flesta af de af Kongl. Maj:t åskade förhöjningar i utgiftsposterna, och dels hade å andra sidan motioner blifvit väckta derom, att hvad som utöfver de beräknade tillgångarne fordrades för att täcka statsutgifterna måtte uttagas icke genom indirekt utan genom direkt beskattning. Vid detta förhållande yrkades från den sidan inom Utskottet, som var mäktigast, att frågan om dessa inkomsttitlars bestämmande skulle få hvila, tills man kunde något så när bedöma, huru statsutgifterna komme att gestalta sig, och i detta yrkande låg må hända den tanken tillika, att ovissheten om statens tillgångar skulle blifva en påtryckning på det Utskott, som skulle föreslå utgifterna, att söka göra inskränkningar deri. Sent omsider lyckades det att få statsutgifterna bestämda; och så fort detta blef känt, och man kunde uppställa en temligen sannolik kalkyl öfver hvad statsverket behöfde,

framlade Utskottet förslag så väl om bränvinstillverkningsafgiftens höjande som, omedelbart derefter, beträffande tullen på brännvin och andra kassaartiklar, detta förslag, hvarmed Kammaren nu är sysselsatt. Jag tror därför, att Utskottet bör få något så när absolution därför att det icke förr kommit in med detta betänkande.

*Tobakstullens
förhöjning.
(Forts.)*

Slutligen begagnar jag tillfället att bemöta en vid behandlingen af en föregående punkt från en talare på elfsborgsbänken rigtad anmärkning mot Tullkomitén, att den icke inhemtat yttrande af någon enda handtverks- eller fabriksförening. Med anledning af denna anmärkning tillåter jag mig erinra, att en sådan der kollektiv myndighet som de nyssnämnda naturligtvis kan uttala allmänna sats; men det är icke på det sättet en komité utreder sakförhållanden, utan den måste gå till detaljerna; och jag frågar Herr Svanberg och hvilken annan som helst, som närmare känner dessa handtverks- och fabriksföreningar, huru vida de skulle hafva kunnat gifva komitén dessa detaljerade upplysningar i afseende på tillverkningskostnad och vilkor för fabrikationen, som de särskilde näringsidkarne äro i tillfälle att hvar för sitt yrke lemna. Mähända bära ock dessa individuella personligheter framför stora korporationer en tyngre ansvarighet för uppgifternas tillförlitlighet. I detta afseende kan jag således ej finna, att Tullkomitén låtit någon försumlighet komma sig till last.

Jag återvänder till den för handen varande frågan och hemställer om bifall till Utskottets förslag i denna punkt samt ber att få erinra derom, att resultatet af den föreslagna förhöjningen i tobakstullen skulle, derest icke införsel under tiden egt rum eller kunde ega rum, gått upp till ett ganska betydligt belopp utöfver det i den Kongl. propositionen beräknade. Till sist och då det ju knappast kan undvikas att nu eller åtminstone inom den närmaste tiden höja tullen på tobak, tillåter jag mig fråga, hvartill det skulle leda, i fall man nu afsloge tullförhöjningen? Jo, nästa gång finge man se precis samma spekulation som nu och likaså vid hvarje kommande tillfälle, då tobakstullen skulle förhöjas. På detta sätt blefve aldrig rätta tidpunkten inne att företaga en i och för sig så särdeles lämplig beskattningsåtgärd.

Grefve Posse: Med anledning af hvad en talare på stockholmsbänken yttrade, att tobak vore ett särdeles lämpligt beskattningsföremål att höja tullen på, så att det icke borde af Riksdagen förgätas, medgifver jag gerna detta och både vill och skall gerna vara med om det; men jag ber likväl få fästa uppmärksamheten derpå, att redan den omständigheten att Kongl. Maj:t funnit sig förhindrad att nu samtidigt med den föreslagna så betydliga tullen på råvaran föreslå förhöjning jemväl i afseende på de produkter, som deraf tillverkas, skulle varit för mig ett tillräckligt skäl att afslå denna proposition. Den ärade talarrens från jemtlandsbänken anmärkning gjorde jag kanske bäst i att ej besvara, ty det var verkligen ett något besynnerligt påstående, att det skulle vara afundsjuka, som dikterat mitt förra

*Tobakstillens
förhöjning.
(Forts.)*

yttrande. Enligt mitt begrepp måste man för att kunna vara afundsjuk stå i ungefär samma ställning som den, på hvilken man är afundsjuk. Jag är icke någon tobaksfabrikant eller tobakshandlare och befinner mig således icke i den ställning, att jag på grund af ofördelaktiga ekonomiska vilkor skulle hysa afund mot den, som, försedd med bättre tillgångar, skulle kunna göra sig en lysande vinst i den vägen. Här är endast frågan å ena sidan om staten och å den andra om den enskilde; och, huru obetydlig jag än är, står jag likväl här såsom en *statens* representant, och som sådan är det min pligt att se till, att för statsbehofvens fyllande icke större börda må läggas på den ene samhällsmedlemmen än på den andre.

Herr Jöns Pehrsson: Det måtte vara en egen företeelse, att det är endast ett par kronobergare, som arbeta för afslag på Utskottets förevarande framställning, och för min del kan jag väl icke hysa stort hopp att i denna fråga vinna framgång; men jag anser mig likväl särskildt framkallad af Friherre af Ugglas' och Herr Bennichs anföranden. Den förre påstod, att tobak icke vore en nödvändighetsvara, och deri kan jag vara ense med honom; men det har dock visat sig, att tobaken måtte vara något ditåt, enär förbrukningen deraf inom landet är så stor, att man konsumerar årligen för många millioner kronor tobak. Det måtte väl ändå vara ett talande bevis för, att många anse denna vara för en nödvändighetsartikel, hvilken de ej vilja för något pris undvara. — Herr Bennich hade intet förbarmande med dem, som ville afstå middagsmålet för att få tillfredsställa begäret efter tobak. Ja, det känner jag nog! Men jag tror Herr Generaltulldirektören har medkänsla för nobless och finhet, för dem, som köpa sina cigarrer i Stockholms många cigarrbutiker. Han proponerar icke, att dessa skola drabbas af någon förhöjning i tobaksafgiften. Detta är för mig ett hufvudskäl att motsätta mig Utskottets förslag. Här ligger en liten brochyr, hvars uppgifter jag ej någonstades i tidningarna eller eljest sett vederlagda, och enligt densamma skulle här finnas kanske några tusen personer, som selsätta sig med denna fabrikation. Jag tror icke, att det är nationalekonomiskt klokt att så lagstifta om tullbehandling af varor, som här föreslagits, och därför yrkar jag afslag. Herrarne må emellertid besluta bifall; *men I gören ej rätt!*

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten dels afslag derå, framstälde Herr Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades talrika ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Tornerhjelm begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 5:te punkten i Bevillnings-Utskottets betän- *Tobakstillens*
kande N:o 12, röstar *förhöjning.*
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—65.
Nej—33.

6:te och 7:de punkterna.

Biföllos.

8:de punkten.

Lades till handlingarne.

9:de punkten.

Friherre Klinckowström: Icke annat än jag kan påminna mig har Kammaren för sin del bifallit en tullförhöjning å kaffe med ett öre, och detta borde väl observeras här i tulltaxeunderrättelserna.

Herr Bennich: Jag ber få fästa uppmärksamheten derpå, att den ifrågavarande tullrestitutionen endast gäller sådana af utländska råämnena förädlade varor som i förädladt skick härifrån landet utföras. Jag kan icke föreställa mig, att kaffe kommer att undergå någon förädling här i landet, och följaktligen icke att någon restitution af tullafgift skulle erfordras för den artikeln.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

10:de punkten.

Herr Bennich: Till följd af ett förbiseende från deras sida, hvilka beslöto att en tullförhöjning å nürnbergerkram skulle inträda, bestående deri att denna artikel, ehuru benämningen hän-tyder på ett tyskt ursprung, är inbegripen i den franska handels-traktaten, hvaraf följer, att någon tullförhöjning å denna artikel icke kan träda i kraft så länge denna traktat bibehålles och till-

*Tobakstullens
förhöjning.
(Forts.)*

lämpas, tror jag, att det nu blir nödvändigt, att i denna 10:de punkt få intaget det förbehåll, att denna förhöjda tullsats å leksaker eller nürnbergerkram icke skall komma att tillämpas under innevarande år, för hvilket den franska traktaten är förlängd. Jag hemställer därför att tionde punkten måtte få denna förändrade lydelse: "att de förhöjda tullafgifter, hvilka af Riksdagen beslutas, undantagande dels de vilkorliga förhöjningarna af tullafgifterna för franskt drufbränvin samt vin af till och med 21 procents alkoholhalt, dels ock tullafgiften för leksaker eller nürnbergerkram af trä eller sammansatta ämnen, skola såsom tilläggsafgifter till de nu gällande tullsatserna jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes."

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att Herr *Bennich* hade föreslagit, att den förevarande punkten måtte bifallas med följande förändrade lydelse:

"Att de förhöjda tullafgifter, hvilka af Riksdagen beslutas, undantagande dels de vilkorliga förhöjningarne af tullafgifterna för franskt drufbränvin samt vin af till och med 21 procents alkoholhalt, dels ock tullafgiften för leksaker eller nürnbergerkram af trä eller sammansatta ämnen, skola såsom tilläggsafgifter till de nu gällande tullsatserna jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes".

Härefter framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvartill svarades nej, och sedermera proposition på punktens antagande med den af Herr *Bennich* föreslagna förändrade lydelse, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogs änyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 2 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 13, i anledning af återremiss af 5 och 6 punkterna af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 9, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande vilkoren för tillverkning af bränvin.

Anmälades och bordlades Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring af 30 § Regeeringsformen;

Hvarefter beslöts, att detta utlåtande skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes klockan $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 10 Maj 1879.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 7 och 8 Maj och ett protokollsutdrag för sistnämnde dag.

Upplästes och godkändes förslag till Kammarens underdåniga skrifvelse angående de ledigheter inom Kammaren, som uppkomma före nästa lagtima riksdag.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets den 8 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring af 30 § Regeringsformen.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarne Lag-Utskottets den 2 och 3 innevarande månad bordlagda Memorial:

N:o 30, i anledning af Första Kammarens återremiss af Utskottets utlåtande N:o 20, öfver väckta motioner om tillägg till 59 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862 samt 14 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad af samma dag; och

N:o 31, i anledning af Andra Kammarens återremiss af Utskottets utlåtande N:o 25, beträffande ifrågasatt lagförklaring om den ansvarighet för enskilda sedelutgifvande bankers förbindelser, som må åligga de solidariske bolagsmännen.

Förhöjda böter för part eller vittne vid förfallolöst uteblifvande.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 2 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 32, i anledning af väckt motion om förhöjda böter för part eller vittne vid förfallolöst uteblifvande.

Herr Carleson: Genom den af Utskottet föreslagna förhöjningen af de i 12 kap. 2 § Rättegångsbalken stadgade böter för part som alldeles uteblifver från Rätta, tror sig Utskottet hafva afhulpit det förmenta behovet af en mera verkande påföljd för att förmå svarandepart till inställelse. Nu är likväl förhållandet det, att nämnda paragraf innehåller straffbestämmelse för uteblifvande från Rätta endast i fall begge parterna äro borta eller ock käranden, men svaranden inställer sig och fordrar ersättning för inställelsen. Det fall att käranden inställer sig, men svaranden uteblifver, afhandlas i 12 kapitlets 3 §. Om begge parterna uteblifva, det vill säga i den ena af de nyssnämnde begge händelser, som omtalas i 2 §, kan domaren helt enkelt afskrifva målet. Om käranden är borta och svaranden inställer sig, det vill säga i den andra händelsen, har domaren åter att förklara svaranden från käromålet fri, och tillägga honom ersättning för inställelsen inför Rätta. I ingendera af de händelser, som omtalas i 2 §, behöfver således någon egentlig rättegång uppkomma. Målen afslutas, och de böter, som kunna ifrågakomma, hafva uppenbarligen till ändamål, icke att påskynda rättegången, utan endast att näpsa den missaktning af domstolens stämning, som blifvit af parterna visad. Jag medgifver, att bötesbeloppet 4 daler eller 2 kronor är ganska obetydligt, men ringa skäl finnes att höja det, ty det allmännas intresse deraf att parter, som under stämningstiden förlikts, inställa sig vid domstolen för att omtala detta eller att den, som ångrar att hafva i en hastig vändning uttagit stämning, anmäler att han underkastar sig att vederparten dömes af Rätten fri och tillerkännes ersättning för sin kostnad, kan icke vara särdeles stort. Skulle man anse, att den ifrågavarande bötesbestämmelsen i 2 § vore tillämplig på det förhållande, som omtalas i 3 §, så bör man äfven taga i betraktande att en ofantlig mängd af de mål, som handläggas vid underdomstolarne, angå högst obetydliga värden, mycket ofta under 20 kronor. Att i sådana mål ålägga en uteblifven svarande att böta 10 kronor, må väl tyckas vara något hårdt. Är deremot målet af större vikt, angår det ett betydligare penningebelopp, en egendom, ett arrende eller en vräkning, och vill den svarande parten tredskas, så lærer en bot på 10 kronor hjelpa lika litet, som en bot på 2 kronor, ty intresset af sakens utdragande på tiden blir för stort. Icke heller i detta fall skulle den bötesförhöjning, som nu är föreslagen i fråga om 12 kapitlets 2 §, vara lämplig.

Hvad angår påföljden för vittnes uteblifvande från domstol, skall jag visserligen icke bestrida, att högre böter kunde ofta vara ganska lämpliga, men att höja böterna till mer än 3 gånger deras nuvarande belopp, rättfärdigas bestämdt icke af myntvärdets förändring sedan år 1849 och i många fall, der sjelfva tvistefrågan anginge en obetydlighet, skulle det synas verkligen obilligt

att fälla ett uteblifvet vittne till det föreslagna bötesbeloppet, helst vittnet kunde hafva rätt befogad anledning till uteblifvandet, ehuru denna anledning icke finge anses såsom laga förfall.

Jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan.

Förhöjda böter för part eller vittne vid förfallväst uteblifvande.
(Forts.)

Herr Sundell: På sätt af det nu föredragna betänkandet kan inhemtas, har jag varit af skiljaktig mening med Utskottets pluralitet, men då män här i Kammaren, till hvilkas omdöme jag måste hysa den största tillit, sagt mig att jag i min reservation gått för vida utom den motion, som betänkandet angår, kan jag icke begära, att Kammaren nu skall biträda den af mig omfattade särskilda mening, utan måste jag från densamma afstå. Lika med den siste talaren håller jag före, att den olägenhet, som man vill hafva undanröjd, icke borttages på ett så enkelt sätt, som Utskottet föreslagit, eller blott genom en liten förändring af 12 kap. 2 § Rättegångsbalken. Dertill fordras något mera; nämnda paragraf måste omskrifvas, skulle jag tro; ändring ske i 12 kap. 3 §; 14 kap. 2 § bör alldeles borttagas; och 6 § i sistnämnda kapitel omredigeras. På det sättet skulle man få harmoni i alla de paragrafer i Rättegångsbalken, som angå förfarandet vid underrätt, då mål der första gången handlägges, men endera eller begge parterna uteblifva. Jag tviflar högeligen på, att om Riksdagen nu antager den enkla förändring, som Utskottet för sin del omfattat, denna kan genomgå Högsta domstolens skärseid. Ombildningen måste vara större. Jag vill nu icke göra något yrkande, men likväl får jag säga, att jag icke kan bifalla Utskottets förslag, beträffande projekterade ändringen af 12 kap. 2 § Rättegångsbalken. Dock är jag af olika mening med den siste talaren i så fall, att jag tror, att böterna för svarandeparts bortvaror böra ökas. Lag-Utskottet har i sitt betänkande berört hurusom skuldfordringsmål, de der icke grunda sig på skuldebref eller annat skriftligt fordringsbevis, numera uteslutande anhängiggöras vid underdomstolarna; och man måste komma ihåg, att Härads-rätterna sammanträda på många ställen tre gånger, på andra två gånger och på några blott en gång om året.

Huruvida åt 17 kap. 3 § Rättegångsbalken bör gifvas den lydelse, jag föreslagit, eller den af Utskottet förordade, är temligen likgiltigt.

Tillsvidare gör, på sätt förut anförts, jag intet yrkande.

Herr von Gegerfelt: Då jag utan reservation underskref föreliggande betänkande, skedde det icke utan tvekan, men deremot utan någon hög föreställning om de föreslagna lagförändringarnas vikt och betydelse. De bötesförhöjningar, som Utskottet föreslagit, äro uppenbart allt för ringa för att afhålla den trån uteblifvande, som deraf finner sin fördel eller uteblir i afsigt att uppehålla målet för sin eller andras fördel. Skulle böterna sättas så höga, att de i detta hänseende blefve verkande, skulle det falla sig alltför hårdt för den, som af försummelse uteblefve från Rätten. Jag tviflar icke på att vid en förestående omarbetning

*Förhöjda bö-
ter för part
eller vittne
vid förfallo-
lost utblif-
vande.
(Forts.)*

af rättegångslagen starkare och lämpligare korrektiv mot parters tredska skola utfinnas, än det som nu är ifrågasatt, men då jag det oaktadt icke reserverat mig mot Utskottets hemställan, har det skett derföre, att jag ansett förändringen oskadlig, och åtminstone skulle derigenom vinnas den fördel, att man sluppe de gång efter annan återkommande motionerna i detta ämne. Vid sista riksdagen handlades enahanda fråga och Utskottets afstyrkande utlåtande blef af Kammaren bifallet på den grund, att en sådan förändring skulle rubba harmonien mellan förevarande paragraf och lagens öfriga stadganden. De anmärkningar, som den förste talaren framställt och hvilkas rigtighet jag ingalunda kan vederlägga, utgöra ett ytterligare bevis på att det icke är så lätt, som motionärer i allmänhet tro, att i lagen inpassa partiella förändringar.

För min del har jag nu icke något yrkande att framställa.

Herr Fröman: Jag anser detta ämne, så obetydligt det än må se ut, icke vara utan sin ganska stora vikt. Onekligt är, att parters och stundom äfven vittnens tredska att inställa sig vid Rätten i icke oväsentlig mån bidrager till den långsamhet i lagskipningen, hvaröfver vi ofta höra klagomål framställas. Likaså kan det icke nekas, att det är i viss mån förödmjukande för domstolarne att finna de kallelser, de utfärdad, så litet aktade. Jag tror derföre, att något medel måste uttänkas för att för framtiden söka förekomma denna olägenhet. Huruvida Lag-Utskottets förslag kan vara tillräckligt för sagda ändamål, derom kunna meningarna vara delade. Jag tror dock icke, såsom en reservant, att böterna, när de äro bestämda och ingen latitud finnes, böra sättas så höga, att de skola kunna afskräcka hvilken som helst, som finner med sin fördel förenligt att tredskas. Man måste tänka på den stora allmänheten, för hvilken den tillökning, som är föreslagen, möjligen torde vara fullt verksam.

Men i afseende å Utskottets förslag förekommer en annan betänklighet, nemligen den, att de paragrafer, i hvilka förändringar föreslås, stå i närmare eller fjärmare sammanhang med andra stadganden, i hvilka någon förändring ej är föreslagen; och att detta möjligen kan blifva en anledning att Utskottets förslag ej vinner önskad framgång. Icke desto mindre tror jag, att det icke skulle vara väl betänkt att helt och hållet afslå förändringen, isynnerhet om det skedde på den grund, att man vill afvakta en fullständig omarbetning af våra lagar angående rättegångsväsendet. Jag föreställer mig nemligen, att denna väntan komme att räcka i årtal och att flera olägenheter, som äro förenade med vårt nuvarande rättegångssätt, blefve olidliga att under en så lång tid fördraga. Jag skulle derföre, ehuru en sådan utväg icke är synnerligen väl ansedd, tro, att man, i stället för att företaga en lagförändring, borde besvära Kongl. Maj:t med en underdånig skrifvelse, i hvilken anhålles, att Kongl. Maj:t täcktes utarbета ett lagförslag i förevarande ämne, hvarmed då tillika antydde, att det icke skulle vara Riksdagen emot, om Kongl. Maj:t täcktes

behandla den vidt omfattande frågan om en förändrad rättegångs-*Förhöjda bö-*
 lagstiftning på det sätt, att partiella delar af nu gällande lag i *ter för part*
 sistberörda ämne successivt underginge förändringar. Detta är *eller vittne*
 ett sätt att gå tillväga, som i vår lagstiftning redan vunnit häfd *vid förfallo-*
 och haft framgång. Jag tillåter mig endast att påminna derom, *öst utblef-*
 att vår brottmålslagstiftning genom åtskilliga partiella förändringars *vande.*
 införande slutligen uppnådde sin nuvarande fullständighet. Jag *(Forts.)*
 anhåller således, att Kammaren behagade besluta: "att Riksdagen
 måtte i underdånig skrifvelse anhålla,

det Kongl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska de lagens stadganden, som handla om parterers skyldighet att i de af dem eller emot dem anhängiggjorda mål vid domstolen tillstådeskomma, äfvensom för vittnen att på kallelse sig inställa, samt angående de ändringar och tillägg i nämnda stadganden, hvilka, till främjande af lagskipningens obehindrade gång, må finnas erforderliga, till Riksdagen aflåta nådig framställning".

Herr Lindgren: Lika med Lag-Utskottets ordförande har jag i Utskottet öfvervarit behandlingen af denna fråga och låtit den passera utan reservation, men då Utskottets ordförande lemnat åsido försvaret för hvad Utskottet föreslagit, anser jag för en pligt att söka i någon mån taga vård om det förlorade barnet. Utskottets ordförande har sagt, att han anser förslaget oskadligt. Ja, det gör jag också, men jag anser det äfven i någon mån nyttigt och fördelaktigt. Förhöjningen af böterna gäller egentligen den stora allmänheten på landet. För den är verklig skilnaden mellan 4 dalers och 20 dalers böter icke så obetydlig. Jag tror, att en sådan förhöjning skulle verka till ganska stor nytta och leda till det afsedda ändamålet. Den vore likväl icke annat än en interimistisk åtgärd till dess att vi finge en fullkomligt ny lag om rättegångsväsendet. Att, på sätt den siste talaren hemställt, man skulle inskränka sig derhän, att man inginge till Kongl. Maj:t med en skrifvelse om förändringar i bötesansvaren i allmänhet i Rättegångsbalken, tror jag icke vara riktigt lämpligt. Det skulle leda till mycken omgång, och tiden, då man kunde hoppas att få ett sådant förslag som det ifrågavarande till stånd, blefve derigenom mycket aflägsnad. Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag.

Herr von Gegerfelt: Jag begärde ordet ännu en gång uteslutande för att motsätta mig det af Herr Fröman framställda förslag till en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t. Herr Fröman vill att vi skulle hos Kongl. Maj:t anhålla, att han ville föreslå sådana partiella förändringar i Rättegångsbalken, som erfordras för främjande af lagskipningens oförhindrade gång. Jag vill då först och främst bemärka, att ett sådant förslag skulle hafva en ganska stor omfattning och icke innebära mindre än en omarbetning af en väsentlig del af Rättegångsbalken, och vidare, att det skulle i en icke ringa mån rubba planen för nya Lagberedningens arbeten, då förslagets utarbetande väl blefve densamma anför-

Förhöjda dö-
ter för part
eller vittne
vid förfallo-
lost uteblif-
vande.
(Forts.)

trodt. Men hvad som värre är: jag tror att en sådan framställning ligger allt för mycket utom motionens område, ty i densamma är icke något annat yrkadt, än att böterna för förfallolöst uteblifvande från underrätt skola till följd af ändrade tidsförhållanden och myntvärdets sjunkande höjas; men någon omarbetning af Rättegångsbalken är alldeles icke föreslagen. Jag har icke heller nu något yrkande att framställa under förhoppning, att Kammaren åtminstone icke måtte bifalla Herr Frömans skrifvelseförslag.

Herr Fröman: Jag måtte icke, då jag sist hade ordet, lyckats göra mig rätt förstadd af Lag-Utskottets ordförande. Mitt förslag går visst icke ut på någon sådan omständlig omarbetning af Rättegångsbalken, som han föreställer sig, utan jag har med flit begränsat detsamma till de frågor, som stå i sammanhang med den väckta motionen, och om motionens syfte vinnes genom förhöjda böters stadgande eller de nu rådande missbruken på annat sätt kunna undanröjas, detta torde vara för motionärerne likgiltigt. Jag tror derföre att mitt förslag icke går så långt utom motionärerens som Utskottets ordförande velat finna. Mig åtminstone förekommer det antagligt, att den fullständiga omarbetningen af vårt rättegångsväsende, i synnerhet om deri på samma gång skall ingå domstolarnes och domsagornas omorganisation, kommer att fordra årtiondens arbete. Under tiden föreställer jag mig, att de väsentligaste bristerna i rättegångssättet skulle kunna, utan att rubba eller hindra arbetet i dess helhet, afhjelpas. Det är i sådan mening jag framställt mitt skrifvelseförslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade yrkats, dels att Lag-Utskottets förevarande Utlåtande måtte bifallas, dels af Herr Fröman, att Kammaren, med afslag å Utlåtandet, måtte för sin del besluta, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska de lagens stadganden, som handla om parters skyldighet att i de af dem eller emot dem anhängiggjorda mål vid domstolen tillstädeskomma äfvensom för vittnen att på kallelse sig inställa samt angående de ändringar och tillägg i nämnde stadganden, hvilka, till främjande af lagskipningens obehindrade gång, må finnas erforderliga, till Riksdagen aflåta nädig framställning; och dels slutligen, att Utlåtandet skulle afslås.

Härefter framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på afslag derå och antagande af Herr Frömans förslag, då svaren utföllo med många ja och nej i blandning, och slutligen proposition på afslag å Utlåtandet, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; och förklarade Herr Talmann sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Med anledning häraf framstälde Herr Talmannen först proposition derå, att bifall till utlåtandet skulle utgöra kontrapositionen vid den blifvande voteringen, hvilken proposition besvarades med många nej jemte några ja, och sedermera proposition derå, att i kontrapositionen skulle upptagas afslag å utlåtandet och antagande af Herr *Frömans* förslag, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som afslår Lag-Utskottets Utlåtande N:o 32, röstar:

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammarerna Utlåtandet och antager det förslag till underdånig skrifvelse i ämnet, Herr *Fröman* afgifvit.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—45.

Nej—47.

Föredrogs ånyo Konstitutions-Utskottets den 7 och 8 i denna månad bordlagda Utlåtandet N:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Regeringsformen.

Ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Regeringsformen.

Herr Wallenberg: Jag skall be att få fästa uppmärksamheten derpå, att Utskottet har rätt deri att mitt syftemål, hvilket jag tror åtminstone framdeles böra blifva föremål för fleras sträfvan, är att förekomma möjligheten att bringa ett lagförslag under gemensam votering genom att uti framställningen derom vidhänga ett förslag till anslag. Men då Utskottet varit nog välvilligt att erkänna detta och till och med sagt, att "åtgärder i den antydd rigtningen någon gång må hafva förekommit", synes det mig att Utskottet också bort vidtaga någon åtgärd för att vinna rättelse i denna viktiga sak; ty om man icke försöker att afvända benägenheten att förvandla det tvåkammarsystem, vi enligt grundlagen hafva, till ett enkammarsystem i verkligheten, stå vi snart inför denna verklighet, så mycket mera som det, såsom Utskottet säger, "ofta är mera önskvärdt än möjligt att affatta lagbud med den fullkomliga klarhet och bestämdhet, att tvekan och misstag vid deras tillämpning förebygges." Det är, som jag sade, svårt att göra det, men, om man aldrig försöker, är det alldeles omöj-

Ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Rege-
ringsformen.
(Forts.)

ligt; om man skjuter åt sidan alla framställningar i den vägen, kvarstår alltid den otydlighet, hvarom Utskottet talar. Vidare säger Utskottet:

“Men sådant kan, enligt Utskottets åsigt, förhållandet ej sägas vara med bestämmelserna i 65 § Riksdagsordningen, såsom allmän regel betraktade, ehuru det visserligen måste medgifvas, att det vid tillämpningen understundom kan vara vanskligt att med bestämdhet afgöra, huruvida en föreliggande fråga är, eller icke är, af beskaffenhet att böra, i händelse af skiljaktiga beslut inom Kamrarna, medelst gemensam omröstning afgöras. Men att i detta afseende genom lagförklaring åstadkomma en säker och för de mångfaldigt skiftande förhållandena vägledande norm torde svårigen låta sig göra. Här såsom mångenstädes synes det böra öfverlemnas åt praxis att efter hand utbilda de rättsgrundsatser, efter hvilka de olikartade, särskilda fallen böra bedömas.”

Detta är den svagaste punkten i Utskottets betänkande, ty när man så tydligt och klart erkänner, att tillämpningen stundom kan vara vansklig, får jag bekänna, att jag för min del icke vill öfverlemna åt “praxis” att komma i stället för grundlagen. Det är i min tanke ett ganska farligt åskådningssätt att låta praxis utbilda sig och kanske komma in i galet hjulspår alldeles på sidan om grundlagens mening, och jag är fortfarande af den åsigt, att det aldrig varit grundlagstiftarens mening, att de gemensamma voteringarna skulle få en sådan utsträckning som de nu fått och som, derest förhållandena ostördt få utveckla sig, blir så stor, att intet kan hejda densamma. Utskottet talar på ett annat ställe i betänkandet om att maktställningen mellan Konung och Riksdag skulle rubbas, men jag kan inte förstå att maktställningen skulle rubbas derigenom att den förblefve sådan som den var vid representationsreformens antagande och, när man öfverlade om denna reforms antagande, så var det ingen som bland sina motiv för antagande framhöll, att man derigenom skulle rubba statsmakternas inbördes förhållande. Var detta ett syftemål, var det en sträfvan i det tysta, ty det uppgafs icke i något af de fyra riksstånden, som biföllo förändringen. Derfor har jag och många med mig trott, att statsmakternas inbördes förhållande borde förblifva sådant, det var före reformen, men tyvärr tror jag, man nödgas medgifva, att så icke har varit fallet, utan att detta förhållande verkligen blifvit rubbadt, och det just till följd af de gemensamma voteringarnas missbrukande. Jag afser dessutom med min motion, att man framdeles icke alltför ohejdadt skall kunna anlita statskassan med tillhjälp af de gemensamma voteringarna, ty det kan komma en tid, då man för de svårigheter som hafva uppstått och många andra önskningsars uppfyllande kan finna, att vissa intressen göra sig gällande gent emot Regeringens uppfattning om hvad som är för landet nyttigt.

Utskottet säger också att jag velat inskränka motionärens rätt att taga initiativ. Nej bevars, jag har visst icke velat inskränka denna rätt; må de väcka så många motioner som helst, derom har jag aldrig talat, men jag har endast velat bevara båda

Kamrarnes rätt att icke alla möjliga frågor må göras till föremål för gemensam votering, ty det var icke syftmålet, när man införde tvåkammersystemet, utan man önskade erhålla ett verkligt tvåkammersystem och derigenom en betryggad ställning. Detta åskådningssätt tyckes nu emellertid vara alldeles öfvergifvet.

I betraktande af den sena timman på riksdagen och de många ärenden, som föreligga, vill jag icke besvara Utskottet med en begäran om återremiss, äfven om jag hade större förhoppningar att vinna densamma.

Herr Hallenborg: I afseende på den siste ärade talarens yttrande om de af Utskottet uttalade åsigtter i fråga om den konstitutionella praxis, tror jag att, då våra grundlagar skola efter ordalydelsen tolkas och då dessa grundlagar i så många fall gifva anledning till olika tolkning allt efter hvars och ens uppfattning af deras stadganden, man vid många tillfällen icke har annat rättesnöre än den praxis, som sedan årtal egt rum och som just gjort klart och tydligt, huru grundlagarne skola tolkas. Ty skall hvar och en efter sin uppfattning tillämpa grundlagen, kan ofta inträffa att åsigtterna om hvad som är grundlagsenligt blifva alltför mycket delade. I afseende på denna praxis skall jag be att få åberopa ett förhållande, som egde rum vid 1872 års riksdag. Såsom bekant skilja sig ordalagen i 69 § Regeringsformen icke vidare från ordalagen i 65 § Riksdagsordningen än att i den förra talas om "statens reglerande" och i den senare om "statsutgifter", och det ligger för den, som hastigt betraktar dessa ord "statens reglerande", temligen påtagligt att dermed afses reglerande af såväl inkomster som utgifter. Emellertid då vid nämnda riksdag framställning väcktes om mantalspenningarnes upphörande, funno sig båda Kamrarnes talmän förhindrade att framställa proposition derå på grund af 65 § Riksdagsordningen, och sedan dess har icke någon framställning blifvit gjord i den syftning, hvarför man har anledning att antaga, att båda Kamrarne godkänt en sådan uppfattning af 69 § Regeringsformen, som denna talmännens vägran af proposition förutsätter. Om jag också erkänner önskligheten af en förändring i denna den 69 §:n, kan jag dock icke finna att sådant är synnerligen af behofvet påkalladt och bör enligt min tanke icke vidtagas, för såvidt man icke med detsamma åstadkommer ett bestämdt förtydligande af 65 § Riksdagsordningen. Om allt inskränkte sig till att förändra ordalydelsen i 69 § Regeringsformen till öfverensstämmelse med 65 § Riksdagsordningen, hade det visserligen icke för Utskottet varit någon svårighet att finna passande ordalag för en sådan förändring. Men dermed vore icke målet vunnet, ty, såsom motionären antydte, är hans önskan att förhindra sådana missbruk som att såsom statsutgifter betraktas och behandlas framställningar, hvilka enligt grundlagens anda icke kunna vara dermed afsedda. Om äfven Utskottet ville så uppfatta saken, kunde Utskottet följaktligen icke inskränka sig till en redaktionsförändring af de båda ifrågasvarande paragraferna, utan borde åtminstone söka att åstadkom-

Ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Regeringsformen.
(Forts.)

Ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Regeringsformen.
(Forts.)

ma ett förtydligande af 65 § Riksdagsordningen; och vill jag med anledning häraf förklara, huru jag anser att denna paragraf må tolkas. Med det der begagnade ordet "statsutgifter" tror jag afses frågor, der utgiften är hufvudsak och hvilka följaktligen otvetydigt framkommit för sjelfva utgiftens skull. Nu väckas ofta förslag om tillsättande af en komité eller något dylikt och dertill fogas frågor om ett anslag. Man säger till exempel: vi önska att Kongl. Maj:t för det och det ändamålet skall tillsätta en komité och att för möjliggörande deraf skall beviljas ett anslag på så och så många tusen kronor. Der är efter mitt förmenande komitén hufvudsak och anslaget bisak. Att nu förtydliga den 65 § Riksdagsordningen så, att den åsigt, jag härmed angifvit vara min, deri kommer att uttryckas på ett sätt, att det icke kan missförstås, torde kunna anses såsom en verkligt svår sak, och Utskottet må ej förtänkas, att det icke vid denna riksdag framlagt förslag derom, helst ifrågavarande motion framkommit först så sent som den 16 April och motionären genom sitt förslag till ändring af 72 § Riksdagsordningen derförut gifvit Utskottet anledning att aflåta ett af de digraste betänkanden, som vid denna riksdag förekommit. Motionären deremot, som sedan flera år tillbaka i sitt hufvud haft en idé om denna förändring, borde väl under sagde tid haft tillfälle att låta sin tanke så mogna, att han antingen kunnat redan vid riksdagens början väcka sitt förslag eller ock aflåtit detsamma i så fullständigt skick, att Utskottet dervid haft högst litet att göra.

Emellertid är angeläget att få veta, hvad åsikter i denna fråga inom Kammaren äro gällande, på det att Utskottet må hafva klart för sig, i hvad mån ett arbete på dess utredande må kunna krönas med framgång, för den händelse nemligen att Utskottet, med begagnande af sin motionsrätt, vid en kommande riksdag skulle i afseende derå framkomma med något förslag. Ingen tid är för öfrigt förliden, då, såsom vi veta, detta är första riksdagen i treårsperioden och ett förslag till grundlagsförändring, ehvad det väckes vid första eller sista riksdagen i perioden, icke kan blifva slutligen handlagdt förr än å första riksdagen i nästkommande treårsperiod.

Jag kan försäkra Kammaren, att inom Konstitutions-Utskottet icke finnes någon obenägenhet att arbeta på att sätta dessa paragrafer i likställighet med hvarandra, men icke blott en formel sådan, utan man vill precisera den 65 § Riksdagsordningen, så att man må kunna mota den benägenhet, som förefinnes, att vid en ekonomisk fråga binda ett anslag. I afseende på den konstitutionella praxis ber jag att ytterligare få påpeka, att vid ett par tillfällen, då ifrågasatta gemensamma voteringar skulle gått andan af 65 § Riksdagsordningen allt för nära, Kamrarna sjelfve förhindrat omröstningen genom att förkasta propositionen derom. Så afslog Första Kammaren på denna grund för några riksdagar sedan den voteringsproposition, som framkommit med anledning af Herr Rundbäcks i Medkammaren väckta förslag om förhöjd amortering å lånet till Gefle—Dala jernväg. Året derpå förkastade

Andra Kammaren afgifven proposition till gemensam omröstning öfver Herr Liss Olof Larssons förslag om Helgeandsholmens ordnande. Detta synes visa, att man å ömse sidor är benägen att icke gå för långt, att icke gifva den gemensamma voteringen för vidt fält, ty hvad som den ena gången är obehagligt för en Kammarare är det en annan gång för den andra.

*Ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Rege-
ringsformen.
(Forts.)*

Emot den ärade motionärens påståenden måste jag vidare uppställa den förmodan, att genom antagande af hans förslag, att endast sådana framställningar, som kommit från Kongl. Maj:t, skulle i händelse af Kamrarnes skiljaktiga beslut blifva föremål för gemensam omröstning, Kamrarne skulle komma att stå till hvarandra i ett högst obehagligt förhållande; ty det är tydligt och klart att om frågan om behöfligheten af ett anslag, hvarom ju tankarne lätteligen kunna vara delade, kommer att tillhöra dem, som förfalla, i händelse båda Kamrarne ej dertill lemna sitt bifall, sådana frågor visserligen skola väcka stor lifaktighet inom representationen till följd af de bemödanden, som skola göras för att inom hvardera Kammarne erhålla pluralitet, men ock, i händelse att Kamrarne stanna i olika beslut, framkalla stor animositet Kamrarne emellan. Att regeringen skulle erhålla uppdraget att allena vara den bestämmande, huruvida ett ärende skulle komma under gemensam omröstning eller icke, torde ej heller vara önskligt vare sig för regeringen eller representationen. De anspråk, som i sådant fall skulle ställas på regeringen i och för tillfredsställandet af alla möjliga ortintressen, skulle blifva så stora, att regeringen utan tveifel skulle få svårt att dermed reda sig. Frågorna torde visserligen komma att blifva bättre än de, som nu af enskilde motionärer kallas till lif, men hvad som på sådant sätt vunnas, skulle förloras derigenom att regeringen komme i en obehaglig ställning till representationen.

För öfrigt har talaren med anmärkning påpekat Utskottets i betänkandet använda uttryck, att motionsrätten genom förslaget, om det antages, skulle trädas för nära. Naturligtvis står det äfven efter Herr Wallenbergs förslag hvarje riksdagsman fritt att väcka motioner af hvad slag som helst; men tydligt är, att då motionär icke kan få fram sitt förslag i det allra yttersta, han äfven i någon mån förlorar förmågan att genomföra det.

För att se saken från sin praktiska sida vill jag, innan jag slutar, fästa talarens uppmärksamhet på hvad i dessa dagar skett. Kongl. Maj:t aflät till Riksdagen nådig proposition om bildande af en jernvägshypoteksfond till belopp af trettio millioner kronor. Den Kongl. propositionen har icke blifvit af Riksdagen godkänd, men deremot har, med anledning af enskilda motionärers framställningar, Stats-Utskottet slutligen framkommit med ett förslag i samma syftning, som Första Kammarne numera bifallit, men Andra Kammarne förkastat och som följaktligen efter nu gällande bestämmelser kommer att afgöras genom gemensam omröstning. Om åter Herr Wallenbergs förslag nu varit lag, skulle, då Kongl. Maj:ts proposition blifvit af båda Kamrarne afslagen, denna fråga icke kunnat komma under gemensam omröstning och förhoppnin-

Ändring i 65
§ Riksdags-
ordningen och
69 § Rege-
ringsformen.
(Forts.)

garne om att lemna det understöd, vi anse vara af behovet högeligen påkalladt, redan vara tillintetgjorda. Samma äro förhållandena i afseende å ifrågasatt inköp af Hallsberg—Motala—Mjölbyjernvägen. Första Kammaren har bifallit enskild motionärs derom gjorda framställning, Andra Kammaren afslagit den; och denna fråga, åt hvilken vi lifligt önska framgång, vore enligt Herr Wallenbergs ändringsförslag oåterkalleligen förfallen. Jag tror att vi icke böra ändra grundlagarne så att derigenom förqväfves Kamrarnes rätt att genomdrifva förslag, som den ena eller andra Kamraren anser vara för fäderneslandet nyttiga. Vi äro folkets representanter, det är folket, som skall betala de anslag, vi bevilja, och för folket skola vi offentligent eller enskildt redogöra för det sätt, hvarpå vi uppfyllt vår riksdagsmannapligt. Då, efter hvad jag föreställer mig, ingen af Kamrarne skulle velat antaga Herr Wallenbergs motion oförändrad, då frågan om den lilla redaktionsförändring, som utan tvifvel nu kunnat åstadkommas, ingalunda förfallit eller ens blifvit fördröjd, därför att den icke vid denna riksdag framkommit, och då Utskottet för att framlägga ett moget förslag i den rigtning, jag förut antydt, behöft mera tid än det nu egt till sitt förfogande, kan, efter mitt förmenande, ingen förebrå Utskottet att det, utan att, då det stora måste undanskjutas, framhålla det lilla, en omredigering af 65 § Riksdagsordningen, yrkat afslag å motionen i sin helhet; och jag är öfvertygad, att, om till en kommande Riksdag lemnas Utskottet sådana upplysningar, som kunna underlätta dess arbete, Utskottet skall använda all möjlig omtanke för åstadkommande af ett förslag, som kan anses nödvändigt och af Riksdagen accepteras. För det närvarande yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag anser den nu föreliggande frågan vara af synnerligen stor vigt samt sträfvandet efter att komma till en lösning af densamma mycket berömvärdt och på intet vis böra upphöra, men jag anser tillika, att stora svårigheter möta för att finna en sådan lösning, och det förefaller mig som om vi icke skulle kunna lyckas dermed på något hittills föreslaget sätt, ja som om det för närvarande, äfven under förutsättning att Konstitutions-Utskottet vore benäget att göra något, knappast skulle kunna ske på det sätt grundlagen föreskrifver, genom en grundlagsförändring. Hvad den närmaste frågan angår eller afgörandet af, när enligt nu gällande grundlagsbud gemensam votering bör ega rum, tror jag emellertid att det finnes ett sätt att gå tillväga, som jag anser vara det lämpligaste och som jag torde få för Kammaren framställa.

Det närvarande tillståndet innebär en våda icke blott för missbruk, som derunder lätteligen kunna förekomma, utan för Riksdagens värdighet, och äfven om det icke skulle lyckas att på ett skadligt sätt utvidga Riksdagens befogenhet, är det dock olämpligt och för Riksdagens värdighet förnärmande att nyckfullhet och osäkerhet i grundlagens tillämpning göra sig gällande; och att under närvarande förhållanden så verkligent är fallet, kunna

vi icke förneka, ja ej ens denna Kammare har alltid handlat konsekvent. Tre sätt att afhjelpa detta missförhållande hafva hittills blifvit ifrågasatta. Af Herr Ola Andersson väcktes nemligen för några riksdagar sedan ett alternativt förslag, att nemligen, då mellan Kamrarne yppade sig skiljaktiga meningar, om en fråga vore föremål för gemensam omröstning eller icke, antingen genom en föregående gemensam omröstning bestämma detta eller ock till Konstitutions-Utskottet öfverlemna afgörandet deraf; och nu har Herr Wallenberg med några modifikationer vid olika riksdagar föreslagit, att härvidlag det skulle bero på, om förslaget vore väckt af Kongl. Maj:t eller ej. Konstitutions-Utskottet besvarade Herr Ola Anderssons första alternativ dermed, att man enligt detsamma skulle till en majoritet öfverlemna att först afgöra, om den ville göra sin vilja gällande, och att sedan tala om hvilken dess vilja var, något som ej kan vara lämpligt, när den, som vore i majoriteten, sålunda bliefve både part och domare. Herr Ola Anderssons andra alternativt framstalda förslag har Konstitutions-Utskottet, efter min uppfattning ganska riktigt, bemött dermed, att i så fall en afdelning af Riksdagen skulle blifva satt öfver Riksdagens båda Kamrar; hvartill kommer att en sådan anordning i praxis icke skulle leda till något principiellt afgörande, utan till en lottkastning, hvilket hvarken vore värdigt eller lämpligt. Hvad motionärens föreliggande förslag angår, så innebär det efter mitt förmenande en inskränkning af Riksdagens befogenhet och den siste talaren har redan, med påpekande af ett från dessa dagar hemtadt exempel, frågat hvartill det skulle leda, om sådana frågor som inköpet af Hallsberg—Motala—Mjölby jernvägen icke skulle blifva föremål för gemensam omröstning, därför att förslag om dem blifvit af enskild motionär väckt. Svårigheten att genom grundlagsändring lösa denna fråga beror icke blott derpå, att det i sig sjelft är svårt att uppgifva och bestämma alla de olika fall, då votering må ega rum eller icke, utan äfven derpå att, sedan en praxis nu bildat sig, Konstitutions-Utskottets ledamöter, efter hvad man måste antaga, äro i viss mån jäfvige, såsom påverkade af de åsigter, som inom hvars och ens Kammare gjort sig gällande. Jag tror därför att man tills vidare måste inskränka sina anspråk till att söka erhålla någon ledning för hvardera Kammaren särskildt för sig i afseende på hvad den i förekommande tvistiga fall bör göra eller icke göra och att Utskottet alltså har fullkomligt rätt i att hänvisa till en konstitutionel praxis, som bör utveckla sig; men på samma gång anser jag denna Utskottets hänvisning i sig sjelf ofullständig och af beskaffenhet att icke, utan att något vidare åtgöres, kunna leda till målet; ty om man icke rörr än den svårlösta frågan uppstår skall afgöra densamma och leta efter precedensfall, kommer otvifvelaktigt beskaffenheten af det ämne, om sättet för hvars afgörande man sålunda tvistar, att på utgången deraf inverka och för ett lugnt och opartiskt afgörande af hvad som skall ske eller icke blifver ej tid, ja knappast tillfälle. Vill man åstadkomma någon utredning af frågan på den af Utskottet inslagna vägen, torde det alltså blifva nödvändigt,

Ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Regeeringsformen.
(Forts.)

*Anmärking i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Rege-
ringsformen.*
(Forts.)

att först och främst någon gör sig reda för alla de konfliktfrågor, som gerna kunna uppstå; och en början dermed har Konstitutions-Utskottet vid 1877 års riksdag sjelft gjort. Det torde blifva nog långt och skulle säkerligen trötta Kammaren att höra uppläsas allt hvad Utskottet då yttrat med hänvisning till särskilda fall vid olika riksdagar, men jag skall be att deraf få göra en kort sammanfattning. Sådana svårigheter, hvarom nu är fråga, hafva oftast uppkommit, då till ett skrifvelseförslag blifvit lagd framställning om ett anslag. Men ännu betänkligare och väsentligare äro de motsatta fall, som äfven hafva inträffat, då till frågan om ett anslag fogats ett lagförändringsförslag. Vidare uppstå svårigheter då det är tvifvelaktigt, huruvida en ifrågasatt statsutgift, som dock icke innefattas i den närmast föregående statsregleringen, är att betrakta såsom tillhörande de statens utgifter, om hvilka gemensam omröstning bör ega rum. För sådant fall hafva vi ingen ledning och de fleste torde hafva svårt att säga, huru en sådan fråga skall afgöras. Så är förhållandet äfven i afseende å administrativa föreskrifter i bevillningsstadgan och slutligen kunna stridigheter uppstå vid bestämmandet, huruvida ett ifrågasatt uppdrag för fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret kan anses stå i omedelbart samband med förvaltning af dessa båda verk. I alla dessa fall kunna svårigheter uppstå, som äro omöjliga att rätt lösa i det ögonblick, de framställa sig, och i afseende hvarå vi följaktligen icke kunna komma till något lyckligt resultat, om vi med Utskottet endast hänvisa till praxis. Derför synes mig, som sagdt, angeläget att redan på förhand samla precedensfall, kritisera dem och utleta några af dem härflytande allmänna regler, som kunde göra sig gällande. Men dervid uppstå nya svårigheter; först och främst att till detta arbete erhålla personer, som ega förmåga att utföra det, och sedan att få de slutsatser, hvartill desse personer må komma, att göra sig gällande, så att man erhåller en verklig auktoritet; och i så svåra frågor som dessa är sådant knappast för någon enskild riksdagsman möjligt. Det är dock af största vikt att en allmän regel blifver antagen, på det att icke Kammaren må göra sig skyldig till inkonseqvens och godtycke och utsättas för svårigheter att plötsligt reda sig, då, ofta i riksdagens sista timma, när man vanligen har fullt upp med annat att göra, sådana frågor uppstå. Jag har emellertid intet förslag att framställa, men vill uttrycka en åsigt och en önskan, nemligen att de herrar, som i dessa frågor hafva auktoritet inom Kammaren, borde upptaga och sysselsätta sig dermed. Om de män, som blifvit utsedde till ledamöter i talmanskonferensen, ville sammanjemka sina åsikter och för Kammaren framlägga förslag till allmänna regler, efter hvilka Kammaren uti ifrågavarande fall skulle kunna rätta sig, är jag säker att Kammaren därför skulle vara dem ytterst tacksam, då Kammaren derigenom skulle undgå faran att, såsom en talare nyss uttryckte sig, komma i orätt hjulspår och i stället få något visst och fast att rätta sig efter.

Friherre Klinckowström: Efter det uttalande, Konstitutions-Utskottets ärade ordförande haft med anledning af Herr Wallenbergs anmärkningar mot Utskottets förevarande betänkande, i hvilket uttalande jag i allo instämmer, kan jag fatta mig helt kort, helst jag redan vid remissen af Herr Wallenbergs motion yttrade mina tvifvel om att den skulle lyckas vinna gehör i Konstitutions-Utskottet och mina ord hafva slagit in. Nu har jag endast begärt ordet för att bemöta hvad Herr Wallenberg nyss anmärkt derom, att han trodde sig minnas, att vid 1865 års riksdag under debatten om representationsförändringen intet yttrande inom något riksstånd fälles rörande den förändrade maktställning statsmakterna emellan, som skulle blifva en följd af samma representationsförändrings genomförande. I sådant afseende ber jag att få upplysa Herr Wallenberg, att jag hos ridderskapet och adeln framstälde bestämda anmärkningar just med anledning af den stora fördel, man efter mitt förmenande genom den gemensamma voteringen ville inrymma åt Andra Kammaren i förhållande till den Första; och det var icke svårt att göra dessa anmärkningar, ty man behöfde icke mer än kasta en blick på antalet ledamöter inom hvardera Kammaren för att inse, att Andra Kammaren, som redan från början hade betydligt större personal och förmåga att hastigare tillväxa, dervidlag ovilkorligen skulle erhålla en fördel framför den Första Kammaren. Jag påpekade således redan då denna fara för Kamrarnes likställighet; men nu sedan representationsförslaget — om jag icke missminner mig med biträde äfven af Herr Wallenberg — blifvit grundlag, rättar jag mig derefter och önskar icke numera någon så beskaffad tillämpning af densamma, som med Herr Wallenbergs motion äsyftas. Jag yrkar bifall till Konstitutions-Utskottets förslag.

Ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Rege- ringsformen.
(Forts.)

Grefve Hamilton, Henning: Jag har för närvarande intet yrkande att göra med anledning af det slut, hvori Konstitutions-Utskottet stannat uti sitt utlåtande öfver Herr Wallenbergs motion; men då den af honom väckta frågan efter min tanke är en af dem, som måste tid efter annan återkomma, ända till dess de klagomål, som föranledt densamma, blifvit afhjelpa, så har jag trott det icke vara utan gagn att redan nu derom yttra några ord, på det att Konstitutions-Utskottets ledamöter, om de, såsom jag förmodar, blifva vid följande riksdag återvalda, må hafva någon ledning för sina åtgöranden med de motioner, som då kunna komma att väckas.

Beträffande Herr Wallenbergs förslag har man anmärkt, att det skulle förändra de konstitutionella förhållandena så väl mellan Konung och Riksdag som emellan Riksdagens Kamrar inbördes. Hvad beträffar förhållandet mellan Konung och Riksdag, kan jag icke inse, att detta genom förslagets antagande skulle i ringaste mån förändras; ty Konungens propositioner rörande anslag blifva för närvarande alltid, då Kamrarne äro af olika mening, föremål för gemensam votering och till Konungens pröfning

Ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Regeringsformen.
(Forts.)

kommer icke heller nu annat än det, som blifvit af Riksdagen beslutadt. Frågan åter om, huru Riksdagens beslut skola fattas, är icke någon fråga mellan Konung och Riksdag utan endast en inre riksdagsfråga, så att i det hänseendet kunna de konstitutionella förhållandena icke anses genom förslaget upphävas. Hvad deremot angår förhållandet Kamrarne emellan, så vill jag medgifva, att detta skulle rubbas, då man betraktar praxis sådan denna i vissa fall nu synes vilja utbilda sig; men betraktar man sakens natur, så tror jag, att förslaget icke skulle medföra någon förändring emot hvad i sjelfva verket borde ega rum.

Då Kongl. Maj:t framställer ett förslag rörande något anslag, så har han i främsta rummet pröfvat och godkänt *ändamålet* och vidare har han pröfvat, *huru stort* anslag för detta ändamåls vinnande kan vara behöfligt, och derom framställer han sitt förslag till Riksdagen. Men då en enskild motionär väcker förslag i en anslagsfråga, kan detta af den ena Kammaren afslås just därför, att Kammaren anser ändamålet icke böra eftersträvas; och har den ena Kammaren underkänt det ändamål, för hvilket förslaget är väckt, borde deraf blifva en följd, att anslaget förfaller, emedan sjelfva pröfningen af ändamålet ligger inom den ena Kammarens beslutanderätt.

En annan omständighet förefinnes, uti hvilken jag icke heller kan godkänna Utskottets resonnement. Utskottet anser nemligen, att man bör låta rättsgrundsatser utveckla sig genom praxis. Detta tror jag icke vara rätt. Kan man utleta rättsgrundsatser, böra dessa uttryckas i lagen och tillämpningen sedan småningom bilda en praxis, efter hvilken dessa rättsgrundsatser göras gällande. Det är efter min tanke af vigt, att dessa båda omständigheter vid frågans framtida behandling tagas i betraktande.

Hvad nu angår sjelfva de omtvistade paragraferna, så är det klart, att en fullständig likhet mellan 69 § Regeringsformen och 65 § Riksdagsordningen aldrig kan komma att ega rum, därför att 69 § Regeringsformen endast angår Stats-Utskottets förslag, hvaremot 65 § Riksdagsordningen motsvarar både 69, 70 och 71 §§ i Regeringsformen. Någon olikhet i sjelfva redaktionen måste alltså förefinnas och en hänvisning från den ena till den andra paragrafen, hvarigenom all tvetydighet skulle förekommas, kan icke ega rum. Men olägenheterna af den olikhet, som för närvarande förefinnes emellan 69 § Regeringsformen och 65 § Riksdagsordningen, bestå icke blott deri, att ett och annat uttryck kan blifva olika tolkadt, utan äfven deri, att i de båda paragraferna olika ord förekomma, hvilka i sjelfva verket hafva en alldeles olika betydelse. I den 69 § Regeringsformen talas om "statens reglerande", hvaremot i 65 § Riksdagsordningen talas om "statsutgifter". Om således en fråga uppenbarligen rörer statens reglerande, skall den enligt Regeringsformen utgöra föremål för gemensam votering; men enligt Riksdagsordningen skall den på sådant sätt afgöras, endast i det fall att den rörer utgifter. Det kan därför hända, att hvardera Kammaren följer grundlagens ordalydelse och ändå båda stanna i olika beslut. Det är en sådan

händelse, som jag tror vara det viktigaste att förekomma, emedan den ena Kammaren icke kan beklaga sig deröfver, att den andra Kammaren har en annan åsigt i sak, men deremot har giltiga skäl till klagan, om den ena Kammaren bryter formerna för att göra sin mening i sak gällande. En så beskaffad ändring, att icke olika uttryck om samma sak förekomma uti de båda paragraferna, är så obeskrifligt lätt att åstadkomma, att Konstitutions-Utskottet visserligen icke behöfver någon hänvisning, huru det låter sig göra. Jag vill nu icke för närvarande, emedan dertill skulle fordras en längre utredning, afgöra huruvida företrädet bör gifvas åt Regeringsformen eller åt Riksdagsordningen; men det erfordras endast, att Konstitutions-Utskottet i afseende å statsregleringsfrågor begagnar enderas uttryck i båda paragraferna, för att man omöjligen skall kunna råka i någon osäkerhet om, när i afseende på ett Stats-Utskottets utlåtande gemensam votering skall ega rum eller icke. Man kan antingen börja 69 § Regeringsformen på samma sätt som 65 § Riksdagsordningen eller: "Då Stats-Utskottets förslag rörande antingen statsutgifter" o. s. v., eller också kan man förändra ordalydelsen i 65 § Riksdagsordningen till: "När i fråga om statens reglerande" o. s. v. I hvilketdera fallet som helst blifva båda paragraferna till sina uttryck fullkomligt öfverensstämmande och någon tvetydighet om, när votering skall ega rum, kan, för så vidt det rör Stats-Utskottets betänkanden, icke förekomma. Det är på denna lilla förändring och på vigten af densamma, jag trott, att det icke kunde vara otjenligt att fästa uppmärksamheten, då jag antager, att frågan redan nästa riksdag åter förekommer till behandling.

Herr Wallenberg: Konstitutions-Utskottets ärade ordförande har anfört några motiv, hvilka icke finnas uti betänkandet omnämnda och hvilka jag anser mig böra upptaga eller åtminstone vidröra. Han har talat om, att Regeringens ställning skulle blifva obehagligare, om det inträffade, att endast Regeringens propositioner, när de röra anslag, kunde genom gemensam omröstning afgöras. Jag är af alldeles motsatt åsigt och tror, att Regeringens ställning skulle blifva mycket behagligare, emedan den blefve mera fast och det icke skulle kunna inträffa, att såsom nu Regeringen icke väckt fråga om en sak, men dess ledamöter sedermera uppträda och försvara den. Jag tror icke, att hvad som blifvit anfördt om en fråga, som nu står på dagordningen, eller att den icke skulle kunnat gå igenom, om man icke fått öfver enskild motionärs framställning anställa gemensam votering, eger någon giltighet, emedan jag icke skulle hafva ansett för någon olycka, om Regeringen väckt fråga om Motalabanans inköpande för statens räkning, och tror, att den mycket väl kunnat göra detta, då man erinrar sig chefens för Civildepartementet utmärkta motivering till förmån för just det förslaget. Jag kan icke på något vis finna, att, därför att man gifver Regeringen en företrädesrätt framför enskilde motionärer, dess ställning derigenom skulle blifva obehagligare.

Den ärade ordföranden har vidare sagt, att man kan afslå

Ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Regeringsformen.
(Forts.)

voteringspropositioner. Ja det kan man; men det är en konst, som så litet som möjligt bör anlitas, och det vore bättre, om grundlagen vore så klar, att Utskottet icke framställde något förslag till voteringsproposition af den beskaffenhet, att det kunde komma ifråga att afslås.

Han nämnde äfven, att förslaget kunde åstadkomma animositet emellan Kamrarne; men jag är säker om, att intet gifver der till mera anledning, än om den ena Kammaren lifligt önskar en votering, men finner att voteringspropositionen och dermed äfven voteringen blifvit af den Andra Kammaren underkänd. Jag tror dessutom, att animositet mellan Kamrarne icke behöfver uppkomma, om man förfar med lugn och efter sin öfvertygelse och försöker att ställa allt på laglig grund; men dertill fordras, att denna grund skall vara så klar, att man icke behöfver komma i tvist om densammas betydelse.

Den ärade ordföranden har nu förnyat sitt yttrande, att frågan blifvit så sent väckt; men detta kommer sig af påsklofvet, som herrarne nogsamnt känna, och då frågan nu en gång är väckt, så hoppas jag, att den icke må förfalla, och ber att få lägga saken på den ärade ordförandens hjerta, på det att han må begrundna den under de åtta månader, som komma att förflyta till nästa riksdag.

Öfverläggningen förklarades slutad och utlåtandet bifölls.

Föredrogs ånyo och bifölls Lag-Utskottets den 7 och 8 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 33, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse angående förändrad lagstiftning om äktenskapsskilnad.

*Utredning af
gäldbunden
köpmans bo
genom s. k.
afveckling
medelst ad-
ministration.*

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 7 och 8 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 34, i anledning af väckt motion om antagande af en författning angående utredning af gäldbunden köpmans bo genom s. k. afveckling medelst administration.

Herr Stråle, Holdo: Att ett Utskott finner sig föranlåtet att afstyrka en väckt motion, sådant får hvar och en motionär underkasta sig; men man torde dock kunna fordra, att Utskottets betänkade derom innehåller något i sak, och framför allt, att det icke innehåller uppenbara origtigheter. Lag-Utskottet börjar uti sitt utlåtande N:o 34 med att säga, att vid sistlidne riksdag afslogo Kamrarne väckt förslag om lagstadgande af så kallad afveckling under administration. Jag ber att i det fallet få erinra, att denna Kammare vid sammanträde den 18 Maj 1878 efter hållen öfverläggning biföll en reservation af Herr Samzelius, hvarigenom beslutades en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran

om erhållande af ett lagförslag i det syfte, hvari förslag blifvit väckt, och detta var tredje gången denna Kammare fattade ett likartadt beslut. Vid sådant förhållande synes det mig minst sagdt icke riktigt, att Lag-Utskottet förklarar, att båda Kamrarne afslagit hvarje sådant förslag.

Vidare har Utskottet trakterat Kamrarne med ett upprepande af hela Lag-Utskottets utlåtande N:o 41 vid sistlidne riksdag och det kan visst vara af intresse att få kännedom om lagstiftningen i främmande länder; men mycket litet få vi veta om behofven i vårt eget land.

Slutligen har Lag-Utskottet gifvit oss en öfversättning af en engelsk tidningsartikel och det kan väl vara möjligt att mängen är tillfredsställd härmed; men för min del är jag det icke och har nu ingen annan utväg än att till skärskådande upptaga de årsgamla skäl, som Utskottet vid förlidet års riksdag anförde.

Såsom hufvudsakligt skäl emot förslaget tyckes Utskottet åberopa, att tiden skulle vara för kort från kungörelsens införande i allmänna tidningarne. Det föreslogs förra året en tid af tio dagar och samma tid föreslås äfven i år.

Men med den utveckling våra kommunikationer nu hafva och då här hufvudsakligen är fråga om större fallissementer, lär man väl under tio dagar hinna meddela sig och få svar i sådana fall som dessa.

Utskottet säger vidare, att vid mindre fallissementer skulle möjligen ett fåtal af borgenärerna efter samråd med gäldenären kunna åstadkomma ett moratorium. Jag kan icke förstå, huru Utskottet kan ifrågasätta något sådant, då förslaget tydligen innehåller, att för beslut om afveckling skall erfordras fyra femtedelar af de närvarande borgenärerna, och jag hemställer, huruvida fyra femtedelar kan sägas vara ett fåtal. Vidare säger Utskottet, att ett sådant moratorium kunde för öfrige borgenärer vara ofördelaktigt och för den allmänna krediten skadligt. Jag bekänner, att jag förstår icke detta. För den allmänna krediten kan det väl icke vara skadligt, att en affär får i lugn utveckla sig. Detta är därför en tom fras, som ingenting betyder.

Sådan är i hufvudsak Utskottets argumentation och jag kan icke neka, att jag finner det besynnerligt, att den går derpå ut, såsom en reservant anmärkt, huruvida man skall hafva en affärsmessig eller en embetsmannamessig utredning. Litet emellan kommer nemligen Utskottet och talar om, att domstolarne skola medverka, på samma gång som Utskottet vill gå in på att låta en så beskaffad afveckling fortgå på sidan om lagen. Det vill synas mig alldeles uppenbart, att, då faktiskt en del stora köpmansbon afvecklas utan konkurs, det vore bättre att låta ett stadgande derom inflyta i lagen, än att sådant skall ske utanför lagen.

Hvad slutligen den öfversatta tidningsartikeln beträffar, så kan jag icke bestrida, att det kan vara ganska intressant att läsa den, ehuru den för våra förhållanden icke kan hafva annat intresse än hvarje annan intressant läsning. Det kan äfven vara upplysande för oss att få veta, att Lord-kansleren varit ledsen

*Utredning af
gäldbunden
köpmans bo
genom s. k.
afveckling
medelst ad-
ministration.*
(Forts.)

Utredning af gäldbunden köpmans bo genom s. k. afveckling medelst administration. (Forts.)

att nödgas tillstå, att gäldenären i allmänhet lade sig vinn om att för borgenärernas sammankallande välja tid och plats, som icke vore lämpliga för desse; men detta är icke tillämpligt på våra förhållanden.

Utskottet säger slutligen, att "en af utomordentliga förhållanden betingad nödvändighet att nu i lagen införa sådan "afveckling" är visserligen af motionären åberopad, men i Utskottets tanke icke visad". Härom kan jag icke säga annat, än att då har Utskottet ingenting lärt och ingenting glömt, ty Utskottet har blundat för de tilldragelser, hvilka vi upplefvat sedan sistlidna November månad, och för de administrationer, som allt jemt ega rum, och dermed anser Utskottet, att allt är väl bestäldt. Jag tror, att man icke kan bättre ådagalägga nödvändigheten af att få lagbestämmelser i detta afseende, än just dermed att den dagliga erfarenheten gifver vid handen, att, oaktadt sådana bestämmelser icke finnas i lagen, afveckling medelst administration likväl blifvit införd.

Jag hade visserligen åtskilliga smärre detaljanmärkningar att göra, men vill icke upptaga Kammarens tid, förvissad som jag är, att då denna Kammare redan tre gånger förut insett behovet af en lagstiftning i detta hänseende och beslutat sig för att derom göra anhållan hos Kongl. Maj:t, den äfven nu vill förena sig om en sådan opinionsyttring. Jag tillåter mig därför hemställa om proposition derå, att Riksdagen måtte genom underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan förändring i eller tillägg till konkurslagen, att det måtte medgifvas borgenärer att medelst förstärkt röstpluralitet besluta om utredning af gäldbundet bo genom administration.

Herr von Gegerfelt: Den föregående talaren har framställt ett högst billigt anspråk, nemligen att ett Utskott icke må göra sig saker till uppenbara origtigheter. Detta anspråk synes dock ej särdeles för nära trädt genom den enda origtighet i betänkandet han åberopat. Jag erkänner att icke "Kamrarne", utan "Riksdagen" afslagit föregående motion i ämnet.

Att den ärade motionären, då han icke funnit sig öfvertygad af de skäl, som förut framstälts, finner med missnöje, att samma skäl återkomma, förefaller mig ganska naturligt, men lika naturligt är att Utskottet, då det icke ändrat sina åsikter, vidhåller så väl sin mening som skälen därför. Om det gäller om Utskottet, att det ingenting lärt och ingenting glömt, så torde det äfven få gälla om motionären. När samma motion förekommer riksdag efter riksdag, så torde det vara fullkomligt riktigt, att samma skäl emot densamma åberopas riksdag efter riksdag. Utskottet ansåg vid förliden riksdag af vigt, att en framställning af främmande länders lagstiftning i förevarande hänseende förekom och Utskottet har åberopat denna utredning med tillägg af hvad sedermera förekommit. Att relationen hemtats ur en engelsk tidning Times må icke förtänkas Utskottet; uteslutande derifrån

har den likväl icke blifvit tagen, ty sjelfva billen finnes här i original. Vid förra riksdagen visade Utskottet, att intet enda civiliseradt land hade en så långt utsträckt "afveckling", som här är föreslagen, utom England, och Utskottet har visat, att i England är man mycket missnöjd med stadgandet derom. Jag kan icke se, att Utskottet kunnat göra annat än framställa, hurudan lagstiftningen i detta hänseende är i främmande länder, och denna framställning är högst förtjenstfull, hvilket jag kan nämna här, emedan förtjensten derom utslutande tillhör Lag-Utskottets sekreterare. Lika litet som motionären sagt något nytt, lika litet har Utskottet kunnat göra det, då frågan redan är så mycket ventilerad. Jag vill blott fästa uppmärksamheten på följderna af det irågavarande lagförslaget antagande.

En gäldenär skulle i samråd med tre föregifna eller verkliga borgenärer, som insatt kungörelse i en tidning, kunna förskaffa sig först ett moratorium af tio dagar; vidare den tid, som åtgår till öfverläggningar; ytterligare, för den händelse aflägsna större borgenärer icke komme tillstädes vid sammanträdet, kunde de få närvarande medgifva ett moratorium på ett år från den dag beslut om afveckling fattades. Under denna tid kunde icke såsom i konkurs behållningen fördelas i mån af hvar och ens rätt, och moratoriet skulle äfven kunna sträckas till dem, som hade obestriddliga och lätt realisabla hypotek. Detta kunde väl gå för sig för dem, som gå in derpå; men icke att en pluralitet skulle kunna tvinga en minoritet, helst då fråga är om att inlåta sig i äfventyrliga industriella företag.

Jag vill icke längre upptaga Kammarrens tid, utan ber att få yrka bifall till Utskottets betänkande.

Herr Stråle: Jag vill icke länge upptaga Kammarrens tid, utan ber endast att med afseende på hvad den ärade ordföranden i Lag-Utskottet nämnde derom, att en pluralitet icke bör undertrycka en minoritet, få hänvisa honom till förhållandet härutinnan vid tvångsackord. Jag har sjelf haft en olycklig erfarenhet af huru som mången gång en minoritet i det fallet tvingas antaga ackord och i dylika fall finnes det icke någon möjlighet att vädja, huru man än blir behandlad. Man kan således vid tvångsackord, då man har domstolen eller rättens ombudsman för sig, tvinga majoriteten, men så kan det icke ske vid en afveckling medelst administration.

Hvad vidare beträffar den omständigheten, att den ärade ordföranden i Lag-Utskottet på mig återförvisade mitt eget uttryck, då han sade, att jag "ingenting lärt och ingenting glömt", så tillät jag mig förra gången, då jag hade ordet, att hänvisa på de förhållanden vi upplefvat sedan sistlidne November månad, och det var i det hänseendet, som jag tillät mig yttra, att Utskottet "ingenting lärt och ingenting glömt", emedan jag anser, att förhållandena, sedan Utskottet förra gången afgaf sitt utlåtande i denna fråga, äro högst väsentligt förändrade i vårt land, särskildt hvad beträffar affärsverksamheten.

*Utredning af
gäldbunden
köpmans ho
genom s. k.
afveckling
medelst ad-
ministration.
(Forts.)*

Utredning af
gäldbunden
köpmans bo
genom s. k.
afveckling
medelst ad-
ministration.
(Forts.)

Jag tog mig vidare friheten att i min motion i korthet hänvisa derpå, att just genom s. k. afveckling medelst administration skulle en del näringar såsom industriella anläggningar, handel och köpenskap kunna fortfara och bereda uppehälle åt en mängd personer, som eljes, i händelse det skulle blifva kunkurs, skulle blifva utan arbete och få gå sysslolösa och detta är verkligen en omständighet, som enligt min tanke är väl värd att tagas i betraktande, då man behandlar denna fråga. Jag för min del begär således icke något annat än att ett förhållande, som är faktiskt och för hvarje dag blir af större betydelse för vårt land, måtte genom en lag regleras.

Jag tillät mig, då jag i början af Riksdagen hade ordet vid det tillfället, då Lag-Utskottets utlåtande i anledning af verkställd granskning af Justitieombudsmannens embetsberättelse föredrogs, yttra, att de affärer, som afvecklas genom administration, äro af betydligt större dimensioner än de, som utredas under konkurs, och är detta ett faktum, då synes mig tiden vara inne att lagstiftningen tager saken om hand. Jag hyser således för min del den åsigten, att ett lagstadgande härom verkligen är af behovvet påkalladt, och jag tror därför äfven, att, om också Lag-Utskottet ett eller annat år lyckas få frågan uppskjuten, det förr eller senare måste gå derhän, att vi få en lag om s. k. afveckling genom administration.

Herr Wallenberg: Jag kan icke undertrycka min ledsnad och förvåning öfver att personer med en så utomordentligt hög, juridisk bildning skola motsätta sig denna framställning endast därför, att den icke redan finnes i lag, och anse att den icke heller behöfver komma dit. Jemförelsen mellan en konkursutredning och en afveckling genom administration är så påfallande och så klar, att jag icke kan förstå, hvarför man skall lägga i en enda persons hand möjligheten att kasta ett stort fallitbo i konkurs, då det samma icke kunde behöfva att komma under en sådan. dels långsam och dels dyrbar utredning. Vi hafva för icke så länge sedan upplefvat, huru representanten för en enda fordrings-egare kastade en stor affär i konkurs, oakadt alla andra in- och utländska fordrings-egare önskade en afveckling under administration och detta gjordes af helt andra motiv än att betrygga fordrings-egarnes rättmätiga anspråk. Vi hafva också upplefvat, huru andra stora fallitbon fått fortgå under administration, och om jag tager fram ett exempel, så behöfver jag inga namn nämna, men jag säger, att det i höstas berodde på litet nog, att ett sådant i olycka råakande fallitbo hade kunnat komma under konkurs i stället för administration, och hade det kommit under konkurs, så är jag ganska säker på, att betydliga summor skulle hafva gått förlorade för de oprioriterade fordrings-egarne. Man må gerna tala om deras rätt, som hafva lösa panter; deras rätt är alldeles tydlig, och jag kan icke se någon möjlighet att förnärma den. då det är lätt realisabla panter, fast hellre som det i åtskilliga beslut i likartade frågor blifvit särskildt stadgadt, att de,

som innehafva panter, skola få dermed förfara efter hvad som blifvit öfverenskommet, då lånen lemnades. Att åter påstå, att icke en sådan lag behöfves och att återropa förhållandet i England, der, så vidt jag vet, icke någon lagförändring i detta hänseende är vidtagen utan det blott är ett projekt dertill — och det är alldeles icke säkert att denna förändring vidtages och äfven om den vidtages, så är det måhända till följd af den starka påtryckningen från de juridiska auktoriteterna, som icke hafva tyckt om att man går deras dörrar förbi och söker hjälpa sig själf på billighetens och det ömsesidiga tillmötesgåendets väg, utan att vilja draga så många frågor som möjligt under domstolarne — det anser jag vara bra litet bevisande och jag tror, att det är oklokt att lemna denna fråga så helt och hållet å sido och särdeles då man lätt kunde få reda på, vid huru många tillfällen det hade varit önskvärdt och nyttigt att det hade funnits en lag, som kunnat åstadkomma, att det icke hade behöft blifva konkurs med alla dess olägenheter och omkostnader. Då vi nu hafva den beklagliga anledningen till nedslagenhet — och särskildt är det beklagligt för dem, som lefva i affärsverksamhet — att hafva sett frågan om en lag angående inteckning i jernväg alldeles, såsom man säger, gå i vatten och öfverlemnas åt sitt öde, ehuru det var en Kongl. proposition, så är verkligen resultatet af denna Riksdags verksamhet i afseende på lagstiftningen särdeles tarfligt.

Jag vill dock icke nu begära, att Kammaren skall besluta en ny underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:ts Regering, ty jag är öfvertygad, att Regeringen nogsaunt känner både stämningen i denna fråga inom denna Kammare och ännu bättre stämningen inom affärsverlden, och jag hoppas, att icke denna fråga skall blifva allt för länge liggande utan att någon åtgärd vidtages till dess lösning. Men att den åtgärden skulle bestå i att endast säga, att i de flesta andra länder förekommer icke något rättsinstitut motsvarande den ifrågasatta "afvecklingen" och att i Österrike väl en motsvarighet dertill funnits, men att den för några år sedan upphört, det är verkligen ett mycket otillfredsställande svar på denna fråga, och det lemna många anledningar till djup ledsnad deröfver, att lagstiftningen ligger stilla och icke följer med sin tid i förhållanden, som hafva uppkommit sedan de gamla lagarne senast reviderades.

Jag gör intet yrkande i frågan.

Herr von Gegerfelt: Den näst föregående talaren har nu likasom vid flera föregående tillfällen framställt en jmförelse mellan ackordstvånget och den nu ifrågasatta afvecklingsrätten. Jag vill då blott upprepa hvad som förut flera gånger blifvit sagdt och fästa hans uppmärksamhet derpå, att den väsentliga skillnaden mellan dessa båda förfaringssätt är den, att, innan något beslut om ackordstvång kan ifrågakomma, skola *samtliga* fordringsegare hafva haft tillräcklig tid att inställa sig för att bevaka sin rätt, under det att åter beslut om en så kallad af-

*Utredning af
gäldbunden
köpmans be-
genom s. h.
afveckling
medelst ad-
ministration.
(Forts.)*

Utredning af
gäldbunden
köpmans bo
genom s. k. af-
veckling me-
delst admini-
stration.
(Forts.)

veckling medelst administration skulle fattas å tionde dagen efter kungörelsens införande i de allmänna tidningarne och utan afseende derpå, huruvida fordringsegarne i behörig tid och ordning fått del af kallelsen eller icke. Den ärade talaren sade vidare, att det vanligtvis rörde det större affärlifvet och att fallissementer derinom oftast blifva allmänt och skyndsamt kända; men deremot vill jag invända, att på utländsk ort går det icke så fort att få kännedom om dylika förhållanden, och på samma gång vill jag också anmärka, att lagen icke kan afse administration endast för de större förhållandena, utan måste gälla alla utan afseende på affärernas storlek. Samme talare har förklaradt sin mening angående uttrycket att Utskottet "ingenting lärt och ingenting glömt" med de sorgliga affärsförhållanden, som hafva inträffat sedan sistlidne November månad. Men om det är ett ingrepp i fordringsegarne rätt att de, utan att få betryggande tillfälle att föra sin talan och bevaka sin rätt, underkastas denna administration, så är det lika rättsstridigt hvad i det afseendet inträffar, och erfarenheten har visat, att det låter sig göra, när goda skäl finnas att på öfverenskommelsens väg besluta om en administration. De större affärsmännen, som deri deltaga, kunna icke med fog, då goda skäl finnas till bifall, undandraga sig att ingå derpå, och om en och annan mindre fordringsegare fordrar några bättre förmåner i den vägen, så är icke så stor skada derigenom skedd, ty han står dock på rättens grundsats att få tillgodonjuta hvad honom lagligen bör tillkomma. Det har af en annan talare anmärkts, att personer med hög juridisk bildning motsätta sig ifrågavarande förändring, och det antyddes att det skulle vara därför, att det stryker deras dörrar förbi. Jag ber då att få förklara, att de af Utskottets ledamöter, som motsatt sig denna förändring, ingalunda hafva något intresse i att domstolarne få behandla konkursärenden.

Jag har icke något vidare att tillägga, utan vidhåller mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Hvad beträffar juristernas intresse, så har jag icke vidare antydt att det skulle vara ett *pekuniärt* intresse, ty jag fäster mig icke vid hvad rättens ombudsman kommer att uppbära. Det var emellertid en annan åsigt, som ordföranden i Lag-Utskottet uttalade, som jag icke kan låta gå förbi utan att sätta en liten nota till densamma. Han yttrade nemligen, att "det gör ingenting, om en fordringsegare afpressar de andra, som sträfva för en afveckling medelst administration, högre betalningsvilkor, än de andra kunna erhålla". Härvid glömde den ärade ordföranden i Lag-Utskottet, att i sådant fall *tages* från de oprioriterade fordringsegarne af den gemensamma tillgången, som skulle delas lika åt alla dem, som hafva lika rätt. Deri kan jag för min del icke finna någon rättrådighet, och jag ber att få säga, att i de administrationer, i hvilka jag deltagit eller åstadkommit, har jag alltid tryggligt hållit fast vid den åsigten, att om det är någon som vill kränka de andras rätt, så bör alltsammans gå i

konkurs; men meningen med så kallad afveckling genom administration är just den, att icke andras rätt skall uppoftas för en eller annan enskild fordringseigares egen nytta. Detta är motivet till förslaget och därför är dylik lag önskvärd.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande, dels af Herr *Stråle, Holdo*, att Kammarerna, med afslag å utlåtandet, måtte för sin del besluta, att Riksdagen skulle genom underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan förändring i eller tillägg till konkurslagen, att det måtte medgifvas borgenärer att medelst förstärkt röstpluralitet besluta om utredning af gäldbundet bo genom administration; framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den förra med många ja jemte några nej och den senare med många nej jemte några ja; hvarefter proposition på bifall till utlåtandet förnyades, och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 7 och 8 i denna månad bordlagda memorial N:o 35, i anledning af Första Kammarernas återremiss af tvenne paragrafer i det af Utskottet i dess utlåtande N:o 27, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag om dikning och annan afledning af vatten, framlagda förslag till lag i ämnet. *Lagförslag om dikning.*

Utskottets första hemställan.

Herr von Koch: Då jag var en af dem, som yrkade på återremiss af 2:dra §:n i den syftningen, att afsägelse-rätten måtte utsträckas till att gälla äfven i afseende på dikning, så anser jag mig nu böra förklara, i öfverensstämmelse med hvad jag redan yttrade, då jag gjorde den framställningen till Kammarerna vid ärendets återförvisning, nemligen att jag var beredd att ingå på Kongl. Maj:ts förslag, derest det kunde blifva fråga om att hela lagförslaget skulle falla, derigenom att man gjorde någon ändring deri, därför, säger jag, får jag härmed förklara, att jag vill låta mina ganska stora betänkligheter mot den förevarande paragrafen i Kongl. Maj:ts proposition falla och förena mig om att tillstyrka densamma på den grund att, ehuru denna paragraf efter mitt ömdöme innefattar någonting, som icke öfverensstämmer med hvad jag anser vara rätt, jag likvisst finner, att ett stort steg på lagstiftningens bana derigenom sker, i det att den orättvisa, som kommer att kvarstå, om Kongl. Maj:ts förslag bifalles, i allt fall blir vida mindre än den, hvarmed den nuvarande lagstiftningen i detta fall är behäftad.

På grund deraf och då det nu hänger på att man bifaller

Lagförslag
om dikning.
(Forts.)

Kongl. Maj:ts förslag för att få något resultat, tillstyrker jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr von Gegerfelt: Jag begärde ordet endast för att framställa enahanda yrkande som Herr von Koch, och jag ber därför att få instämma deri.

Herr Evers: Oaktadt jag fortfarande hyser den meningen, att det ifrågasatta tillägget till 2:dra §:n angående afsägelserätt vid dikning vore önskligt, så vill jag dock vid det förhållandet, att Andra Kammaren bifallit Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, och med fästadt afseende på den korta tid, som återstår af riksdagen, icke yrka återremiss, utan anhåller att få förena mig med de båda föregående talarne i yrkandet om bifall till Kongl. Maj:ts förslag i 2:dra, 3:dje och 15:de §§.

Herr Carleson: Att döma af den öfverläggning, som förut egt rum angående Kongl. Maj:ts förslag till lag om dikning och annan vattenafledning, tyckas Riksdagens ledamöter i allmänhet icke hysa någon betänklighet vid att låta den för dagen rådande åsigten om jordbruksnäringens kraf läggas till grund för bestämmandet af jordbrukarnes privaträttsliga förhållande till hvarandra och för en lag, som inskränker deras handlingsfrihet så väl som deras eganderätt. Uppenbarligen vore det gagnlöst att vid detta tillfälle förnya mina erinringar deremot. Första Kammaren har emellertid ännu icke fattat sitt beslut, och frågan är icke blott såsom lagstiftningsprejudikat utan äfven såsom afgörande för enskild välfärd af den stora vikt att, i trots af den sannolika pluralitetens mening, jag icke kan underlåta att, huru fruktlöst det än må vara, yrka på ett beslut, som åtminstone skulle föranleda till uppskof med det slutliga afgörandet. Från urminnes tider har den sjelfständige svenske jordegaren varit så obenägen att tåla lagstiftningens ingrepp i hans frihet och eganderätt, att han icke ens medgifvit, att rättigheten till dikning å annans jord utsträcktes så långt, som denna rättighet kunde försvaras genom den servitut naturen sjelf lagt på jorden. Dikningstvång har endast undantagsvis varit tåldt, och ännu för 4 år sedan enade sig Kamrarna om en lag, hvarigenom dikningsskyldigheten visserligen utsträcktes, dock icke längre än att den lät förena sig med hittills antagna grunder för densamma. Är det troligt att inom mindre än 4 år folkets åsikter förändrats derhän, att, liksom uti det lagförslag, som nu blifvit framlagdt för Riksdagen, man skulle erkänna såsom rätt att dikningsskyldigheten utsträckts icke blott längre än förut, utan och längre än den, så vidt jag vet, blifvit faststeld i något annat europeiskt land, till och med i något af de länder der folket sedan gammalt varit vandt att tåla hvilken inskränkning som helst i sin frihet och eganderätt? Jag föreställer mig att, der icke betänketid för denna stora lagförändring tages, skall det blifva oundvikligt att välja mellan Kongl. Maj:ts proposition och det förslag, som nya Lagberedningen framstält. Enligt den

förra skulle obestriddigen en del af de mindre bemedlade jord-
egarne — om antalet blefve stort eller litet lemnas derhän, —
utsättas för fullkomlig ruin genom att påläggas en dikningsskyl-
dighet, som den obemedlade kan vara oförmögen att fullgöra, men
lagstiftningen likväl fordrade att han skulle verkställa. Fall
kunde inträffa, der jordbrukare, som icke förmådde fullgöra sin
dikningsskyldighet, borde anse såsom en fördel att undgå den
genom att blifva tvungen att gå ifrån sin jord och sitt hem. Om
det är obilligt att fordra af någon hvad man icke kan vänta att
han skall komma ut med, måste en dylik lag vara i högsta grad
obillig. Detsamma kan man visserligen icke lägga till last Lag-
beredningens förslag, som åtminstone lemnar jordbrukaren öppet
att, då han icke förmår fullgöra dikningsskyldigheten, befria sig
från den genom frånträdande af den del af hans jord, som mot-
svarar värdet af den väntade förbättringen, men mot detta förslag
kan åter invändas, att det innebär en direkt orättvisa, för så vidt
det är rättvist att en hvar får behålla hvad han lagligen förvärf-
vat, der icke hela samhällets, hans eget liksom andras, väl nød-
värdigt kräfver något annat. Otvifvelaktigt är ock detta senare
förslag mera opraktiskt än det förra.

Vida bättre än att välja mellan förslag, af hvilka det ena är
obilligt och det andra är orättvist, skulle jag föreställa mig det vore
att låta dikningsskyldigheten förblifva sådan som den är. Men att
icke detta är nödvändigt, utan att det går an att ordna den på ända-
målsenligare sätt, det visade 1875 års riksdagsbeslut. Hvarken orätt-
visa eller obillighet kunde läggas den då beslutade lagen till last,
och den föll på grund af förment formfel, som efter min åsigt hade
varit afhulpet med en ringa del af det antal paragrafer, som hafva
för den formella fullständighetens skull kommit in i den lag som
nu är i fråga. Om Kammaren afslår de återförvisade paragraferna
i detta lagförslag, har det naturligtvis för tillfället fallit. Men
hvad är skadan deraf, att lagen förblifver ännu ett år sådan som
den är? Jordbruket kan icke sägas på den tiden hinna anmärk-
ningsvärdt långt vare sig framåt eller tillbaka, och det är knap-
past troligt, att äfven med den yppersta dikningslag denna näring
skulle under senare år gått mera framåt än den gjort. Den jem-
förelsevis nya grundsats, man vill föra in i privatlagstiftningen,
kan väl tåla vid att tänka på. Man har försökt den endast för
undantagsförhållanden, ty någonting annat afser hvarken förord-
ningen om vattenverks utrifning eller den, om vattenafledning för
samfällig jords odling, men man har redan ur den dragit conse-
quenser, sådana som jag visat.

I hopp att efter ett eller annat år framställes förslag till en
med rättvisa och billighet mer öfverensstämmande dikningslag hem-
ställer jag för min del om afslag å den paragraf som blifvit
uppläst.

H. Exc. Herr Statsministern Friherre De Geer: De skäl,
som den siste talaren har anfört mot det Kongl. förslaget, hafva
af honom förut framställts såväl i ett afgifvet utlåtande i Högsta

*Lagförslag
om dikning.
(Forts.)*

Domstolen som i denna Kammare. Då det oaktadt båda Kamrarna bifallit Kongl. Maj:ts proposition med få förändringar och denna Kammare i den återremiss, som den har gjort vid denna paragraf, alldeles icke gjorde något uttalande, som ansågs innebära något förkastande af lagen, så förmodar jag, att de nu i sista timmen ånyo framställda anmärkningarna icke skola kunna föranleda Kammaren att frångå sin förut uttalade åsigt.

Den ärade talaren har hänvisat till 1875 års riksdags förslag, hvilket han förmenar skulle innefatta en lösning, som vore förenlig med hans uppfattning af rättvisa. Jag kan för min del likväl icke inse, att sådant är förhållandet, utan tror, att äfven denna lag strider mot hans grundsatsar likaväl som den Kongl. propositionen, enär i 1875 års förslag det var ålagdt den nedanför liggande jordbrukaren att, om han hade nytta deraf, deltaga i dikningsarbetet, antingen han ville eller icke; hans skyldighet var således icke inskränkt till den naturliga servituten, som består deri, att man skall tillåta en annan att gräfva genom sin jord för att få bort det vatten som skadar honom, men alldeles icke innebär en förbindelse för den nedanför liggande att i arbetet deltaga. Den splittr nya grundsats, som talaren förmenade vara införd genom det Kongl. förslaget, är likväl hos oss öfver 50 år gammal, såsom han sjelf anmärkt, då den kom in i lagstiftningen just i de största och för enskilda mest betungande fall, nemligen de stora vattenafledningsföretagen. Mycket mindre betänkligt synes det vara att tillämpa den på de vanliga dikningarna, och att jordbrukarne skulle blifva ruinerade, emedan de äro oförmögne att verkställa dem, tror jag skulle blifva ett ytterst sällsynt undantagsfall. En jordbrukare är icke oförmögen att gräfva några famnar dike, hvilket han har rättighet att göra genom arbete, om han icke vill köpa sig fri genom penningar. Denna betänklighet borde väl hufvudsakligen hafva gjort sig gällande hos målsmännen för jordbruket, hvilka likväl icke, så vidt jag vet, hafva hyst några sådana betänkligheter. Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Som mången torde minnas, arbetade jag för förändring i den Kongl. propositionen, då frågan förut förevar här i denna Kammare; och det lyckades att få dessa punkter återremitterade hvarom nu är fråga, och man hoppades att Medkammaren skulle fästa något afseende vid såväl denna återremiss, som vid några andra här gjorda anmärkningar. Men det har visat sig att i detta afseende har man icke haft så mycken rättvisa att vänta i Medkammaren, som här är visadt. Hvad nu beträffar frågan i sitt nuvarande skick, så har jag visserligen icke något hopp om, att Kammaren skulle vilja afslå Betänkandet, ehuru skadan icke skulle blifva någon, utan vinsten stor. Men jag skall i likhet med den första talaren böja mig för Kongl. Maj:ts proposition i detta fall, och jag är öfvertygad derom, att den tid icke är långt borta, då här måste komma ett förslag om ändringar i detta lagförslag, om icke så mycket i denna paragraf,

som i andra, som blifvit bifallna. Jag kan icke göra något yrkande om afslag härå, emedan det skulle anses alltför partiskt, det vill säga, jag måste böja mig för detta beslut, emedan man icke rönt mera tillmötesgående från Medkammaren i frågan.

*Lagförslag
om dikning.
(Forts.)*

Herr Carleson: På det att Kammaren må blifva i tillfälle att bedöma rättigheten af mitt yttrande, om den grundsats i afseende på dikningsskyldigheten, som af 1875 års Riksdag godkändes, anhåller jag att få uppläsa första paragrafen ur den lag, som af Riksdagen då antogs. Den lyder på följande sätt:

“Vill man för jords odling eller förbättring dike göra, och möter annans jord, då må denne ej hindra vattnets aflopp. Kan det ej föras af utan dike, och åsämjer dem ej, då skall dikningsskyldigheten fördelas efter thy, en hvar af dikningen nytta hemtar. Har den, som nedanföre är, af diket mindre gagn än mot kostnad och intrång svarar, varde dikningsskyldigheten för honom i mån deraf jemkad eller ersättning honom lemnad af den eller dem, som i dikningen deltaga, allt efter hvad skäligen pröfvas.

Hvad nu stadgadt är, gälle ock, der någon vill för jords afdikning begagna afloppsdike, som å annans egor upptaget är, eller omlägga, utvidga eller fördjupa sådant dike.“

I denna paragraf uttalas, så vidt jag förstår, just samma grundsats i afseende å dikningsrätt och dikningsskyldighet, som för närvarande gäller och som här i Sverige gällt i alla tider. Den har blott erhållit vidsträcktare tillämpning och kan anses såsom omedelbarligen härledd från den servitut, som naturförhållandena lägga på jorden.

Herr Samzelius: Då jag vid ärendets föregående behandling uttryckte några betänkligheter mot antagandet af förevarande paragraf, så sökte jag gifva skäl därför; och dessa skäl, som jag då anförde, hafva icke sedermera blifvit vederlagda.

Efter min tanke kommer visserligen den förevarande paragrafen att leda till obilliga följder, om den kommer att tolkas så, som motiveringen till lagförslaget innehåller. Om den återigen tolkas alldeles oberoende deraf, så vill jag antaga, att den blifver ganska tillfredsställande. Emellertid då lagförslaget kommit på den punkt det nu står, skulle jag verkligen beklaga, om frågan fölle. Lag-Utskottet har vid denna riksdag arbetat träget och framkommit med det ena förslaget efter det andra, men allt har rönt ett oblidt öde och bland definitiva förslag af väsentlig vikt återstår nu endast denna sak oafgjord. Med den lifliga önskan, som finnes hos jordbrukarne att få en ny dikningsslag, skall jag för min del ej motsätta mig antagandet deraf. Men beträffande den olika dikningsskyldighet, som uppstår för grannar, när de hafva alldeles lika egor och samma fördelar deraf, så måste, enligt min uppfattning, vid egornas gradering vederbörligt afseende fästas på denna olika dikningsskyldighet. Om, såsom jag förut anført, den ene grannen, som ligger högst uppe, deltagar med en kostnad af 24½ procent, den nedanliggande med 16 ²/₃ procent, så är det

Lagförslag
om ädkning.
(Forts.)

gifvet, att den ofvanliggande grannens jord får mindre värde; derföre blir det alldeles nödvändigt, att vid egornas gradering det fästes afseende vid den olika dikningsskyldigheten. Jag upp-repar hvad jag förut sagt, att jag för min del icke vill motsätta mig antagandet af Kongl. Maj:ts förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till §§ 2 och 3, sådana de lyda i Kongl. Maj:ts förslag, och dels af-slag å denna del af ifrågavarande lagförslag, framstälde Herr Talmannen proposition på bifall till berörda paragrafer i Kongl. Maj:ts förslag, och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit ja öfvervägande.

Utskottets senare hemställan.

Bifölls.

Till följd af Kammarens vid ärendets förra behandling fattade beslut, förekommo härefter *rubriken* och *ingressen* samt *slutmeningen* i Utskottets lagförslag, hvilka delar af förslaget nu godkändes.

Grefve Lagerbjelke begärde ordet och yttrade: Med an-ledning deraf att den beklagliga underrättelsen inlupit, att Kam-marens ärade Ålderspresident, Herr Mannerskantz, svårt insjuknat; får jag vördsamt föreslå, att Kammararen behagade besluta att å sina vägnar låta efterhöra hans helsotillstånd.

Till detta förslag lemnade Kammararen, uppå gjord proposition, sitt enhälliga bifall.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna Memorial och Utlåtanden, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 52, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående dels Kongl. Maj:ts propo-sition om bildande af en jernväghypoteksfond, dels väckt motion om inköp af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg;

N:o 53, med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om en bestämmelse beträffande vilkoren för erhållande och till-godonjutande af statsbidrag till allmänna arbeten;

N:o 56, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för Riksgäldskontoret;

N:o 57, i anledning af väckt motion angående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Hudiksvall i följd af den staden senast öfvergångna brand;

N:o 58, i anledning af erhållen återremiss å Stats-Utskottets Utlåtande N:o 29, i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga N:is 1 och 2;

N:o 59, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande tvenne punkter i Utlåtande N:o 28, angående Riksdagens år 1878 församlade Revisorers berättelse i anledning af verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 14, i anledning af väckta förslag om förändringar i gällande föreskrifter rörande beviljning för arf, gåfva, testamente och fideikommiss;

N:o 15, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande stämpelpappersafgiften;

Banko-Utskottet:

N:o 13, i anledning af väckta motioner om ökande af Riksbankens för afbetalningslån afsedda fond;

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet:

N:o 2, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i Utlåtandet N:o 1, i fråga om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar, lydande å fem och tio kronor;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 6, angående beredandet af flera lärotimmar för naturalhistoriens studium vid rikets allmänna läroverk;

hvarefter Kammararen, uppå Herr Talmannens framställning, beslöt, att Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Memorial N:o 2 skulle å föredragningslistan till nästa sammanträde uppföras näst efter Stats-Utskottets Memorial N:o 52.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ till 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.